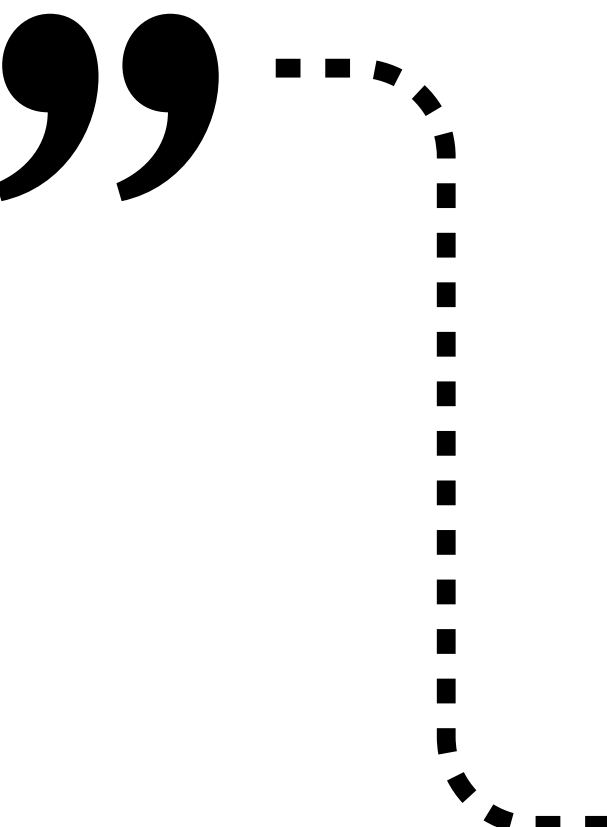

TALL OG FAKTA

Legemidler og helsevesen

2018

Tall og fakta 2018

Legemiddelindustrien (LMI) gir årlig ut publikasjonen Tall og fakta.

Dette er en statistikkamling over legemidler, helse- og legemiddelmarkedet. Tall og Fakta publiseres på LMIs nettsider, www.lmi.no.

LMI er bransjeforeningen for legemiddelindustrien i Norge. Norske og utenlandske selskaper som utvikler, produserer, selger eller markedsfører legemidler i Norge kan være medlem av foreningen.

Per 1. januar 2018 er det 57 medlemmer i LMI, og de står for rundt 70 prosent av den totale legemiddelomsetningen i Norge.

Utgiver: Legemiddelindustrien (LMI)

Besøksadresse: Essendrops gate 3, Oslo

Postadresse: Postboks 5094 Majorstuen, N-0301 Oslo

E-post: lmi@lmi.no

Hjemmeside: www.lmi.no

Telefon: (+47) 23 16 15 00

Gjengivelse av tekst og tabeller er tillatt ved kildehenvisning

Faktabasert kunnskap

”

Omsetningen av legemidler i Norge har vært relativt stabil de siste ti årene, men vi har sett en økning fra 2013 til 2016 på ca. 27%.

Myndighetene har innført nye rutiner for offentliggjøring av priser som innebærer at priser fratrullet rabatt ikke lenger rapporteres. Følgene er at omsetningstall for 2017 er vesentlig høyere enn de ville vært i det tidligere rapporteringssystemet. Tallene for 2017 er dermed ikke direkte sammenlignbare med tidligere tall. Derfor har det ingen hensikt å beregne endringer i omsetning fra 2016 til 2017. Vi har derfor i denne rapporten utelatt slike beregninger.

Legemiddelutgiftene som andel av de totale offentlige helseutgiftene er også stabile over tid. I 2008 utgjorde legemidler 5,7 prosent av de totale helseutgiftene, mens dette var steget til 5,9 prosent i 2016.

Det har vært mye fokus på priser på legemidler de siste årene. Fokuset i mediene ligger helst på maksimalpriser på nye legemidler – før metodevurderinger og forhandlinger er gjennomført. Det er viktig å vite at de fleste legemidlene faktisk tas i bruk i Norge – og de som tas i bruk vurderes av myndighetene å være verdt pengene. Legemidlene har altså en verdi for samfunnet som står i et rimelig forhold til prisen.

Slik informasjon, som du finner mer av i dette heftet, er viktig for en saklig debatt om medisiner og helsetjeneste.

Karita Bekkemellem
Adm. direktør

Innhold

Sammendrag	6
Forkortelser	7

1

Legemiddelmarkedet i Norge 9

1.01	Antall markedsføringstillatelser, virkestoffer og legemidler i Norge	10
1.02	Nye og utgåtte virkestoffer	11
1.03	Legemiddelsalg i Norge de siste årene	12
1.04	Omsetningsvekst i volum (DDD)	13
1.05	Omsetning av legemidler fordelt på terapeutiske hovedgrupper (ATC)	14
1.06	De 15 største legemiddelfirmaene på det norske markedet	15
1.07	De 15 legemidlene på det norske markedet med høyest omsetning	16
1.08	De 15 mest omsatte virkestoffene i definerte døgndoser (DDD)	17
1.09	Omsetning av generiske legemidler (DDD)	18
1.10	Kopipreparaters andel av det samlede generiske markedet	19
1.11	Markedsandel for parallellimporterte legemidler	20
1.12	Markedsandeler for legemiddelgrossister	21
1.13	Apotekenes omsetning etter kjedetilhørighet	22
1.14	Legemiddelomsetning (AIP) per innbygger i de nordiske landene	23
1.15	Totalt antall brukere av reseptpliktige legemidler i Norge	24

2

Pris og finansiering 26

2.01	Offentlige utgifter til legemidler på blå resept	27
2.02	Finansiering av legemiddelforbruket	28
2.03	Offentlige helseutgifter, kr per innbygger	29
2.04	Offentlige utgifter til helsetjeneste og legemidler	30
2.05	Legemiddelutgifter i privat og offentlig sektor	31
2.06	Forbrukerens utgifter til legemidler i forhold til andre utgifter	32
2.07	Folketrygdens utgifter til ulike formål	33
2.08	Mva på legemidler og andre varer og tjenester i Europa	34
2.09	Legemiddelutgifter som andel av helseutgifter i OECD	35
2.10	Fordeling av driftskostnader i spesialisthelsetjenesten	36

3

Reseptfrie legemidler 39

3.01	Omsetningen av reseptfrie legemidler	40
3.02	Reseptfrie legemidlers andel av totalmarkedet målt i omsetning og volum	41
3.03	De 15 reseptfrie legemidlene med høyest omsetning	42
3.04	Reseptfrie legemidlers omsetning fordelt etter utvalgte terapigrupper (ATC)	43
3.05	De 10 største legemiddelfirmaene innen reseptfrie legemidler	44
3.06	Reseptfrie legemidlers andel av omsetningen (AUP) i enkelte land	45

4

Veterinærmedisinske legemidler 47

4.01	De 10 veterinærlegemidlene til akvakultur med høyest omsetning	48
4.02	De 10 veterinærlegemidlene til varmblodige dyr med høyest omsetning	49
4.03	De største firmaene innen akvakultur	50
4.04	De største firmaene innen øvrig veterinærmedisin	50
4.05	Oljebaserte vaksiner til laks og ørret 2016	51

Innhold

5

Forskning, utvikling og produksjon i legemiddelindustrien i Norge 53

5.01	Totalt antall meldte kliniske studier til Legemiddelverket	54
5.02	Investering i FoU på ulike terapiområder i Norge	55
5.03	Norges import og eksport av legemidler	57

LMI's medlemmer 58

Sammendrag

Myndighetene har innført nye rutiner for offentliggjøring av priser som innebærer at priser fratrukket rabatt ikke lenger rapporteres. Følgene er at omsetningstall for 2017 er vesentlig høyere enn de ville vært i det tidligere rapporteringssystemet. Tallene for 2017 er dermed ikke direkte sammenlignbare med tidligere tall. Derfor har det ingen hensikt å beregne endringer i omsetning fra 2016 til 2017. Vi har derfor i denne rapporten utelatt slike beregninger.

Omsetningen av legemidler, målt i apotekenes utsalgspris (AUP), var i 2017 32,9 milliarder kroner. Målt i apotekenes innkjøpspris (AIP) var omsetningen på 17,3 milliarder kroner. Det er som nevnt ikke mulig å beregne omsetningsendring fra 2016 til 2017 da tallene ikke er sammenlignbare.

Omsetningsvekst i volum

I 2017 økte omsetningen, målt i definerte døgndoser (DDD), med 2,3 prosent.

Markedet for byttbare legemidler

Generikaandelen av legemiddelmarkedet økte sterkt mellom 2000 og 2008, men fra 2009 til og med 2013 var andelen stabil. De siste årene har det igjen vært en økning. I 2017 var andelen generika på 50 prosent, målt i DDD.

Generisk bytte i apotek, patentutløp for flere store legemidler, og innføring av trinnprissystemet for prising av byttbare legemidler, har bidratt til økningen.

Legemidlene med høyest omsetning

Antineoplastiske og immunmodulerende legemidler, blant annet kreft-legemidler og legemidler mot revmatiske lidelser, utgjorde 31 prosent av av den totale legemiddelomsetningen i Norge i 2017. Fra 2014 har forbruket av systemiske antiinfektiva til behandling av hepatitt C økt. Dette terapiområdet utgjør nå 10,8 prosent av den totale legemiddelomsetningen.

Målt i DDD var legemidler mot høyt kolesterol, høyt blodtrykk og forebygging av blodpropp, smerter og tett nese mest brukt.

Utgifter til legemidler og helseformål

Utgifter til helsetjenesten utgjør en stadig økende andel av de totale offentlige utgiftene. Legemidlenes andel av utgifter til helseformål har vært synkende siden 2001. Utgifter til legemidler utgjør 4,9 prosent av driftskostnadene i spesialisthelsetjenesten (2016 SSB). NAVs utgifter til legemidler over blåreseptordningen er i 2017 på 3 prosent (11,8 milliarder kroner).

Utviklingen i legemiddelprisene

Prisene på legemidler målt i innkjøpsprisen inn til norske apotek (AIP) var synkende mellom 2004 og 2014. I 2016 økte imidlertid prisen for legemidler med 8,8 prosent. Den siste tiårsperioden har legemiddelprisene gjennomsnittlig sunket med 0,3 prosent i året, mens konsumprisindeksen har hatt en gjennomsnittlig årlig økning på 2,1 prosent. Maksimalprisene på patenterte legemidler i Norge er lave i forhold til resten av Europa.

Bruk av reseptpliktige legemidler

3,5 millioner nordmenn benytter reseptpliktige legemidler i løpet av et år. Flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler.

Reseptfrie legemidler

Reseptfrie legemidler utgjør 12,3 prosent av den totale legemiddelomsetningen i Norge, målt i DDD. De mest solgte reseptfrie legemidlene er legemidler mot tett nese, røykeavvenning og lette smerter/feber.

Forskning og utvikling

I 2016 brukte LMIs medlemmer ca 1 milliard kroner til forskning og utvikling i Norge. Legemiddelindustrien er en vesentlig bidragsyter til medisinsk forskning. 4400 pasienter deltok i kliniske studier i 2013.

Legemidler som innsatsfaktor

Legemidler utgjør en mindre del av helsebudsjettet i Norge enn i de fleste europeiske land. Legemiddelforbruket i Norge ligger under gjennomsnittet i Norden.

Sammendrag forts.

Merverdiavgift på legemidler

Norge er ett av tre europeiske land som krever full merverdiavgift (mva) på legemidler. I det øvrige Europa har legemidler som refunderes av det offentlige gjennomgående lavere mva enn andre varer og tjenester. Gjennomsnittlig ordinær mva er i underkant av 20 prosent, mens mva på legemidler i gjennomsnitt er ca. 10 prosent.

Produksjon av legemidler

Elleve legemiddelfirmaer produserer legemidler i Norge, og de eksporterer til rundt 130 land. Norge importerer langt mer legemidler enn vi eksporterer.

Veterinærmedisinske legemidler

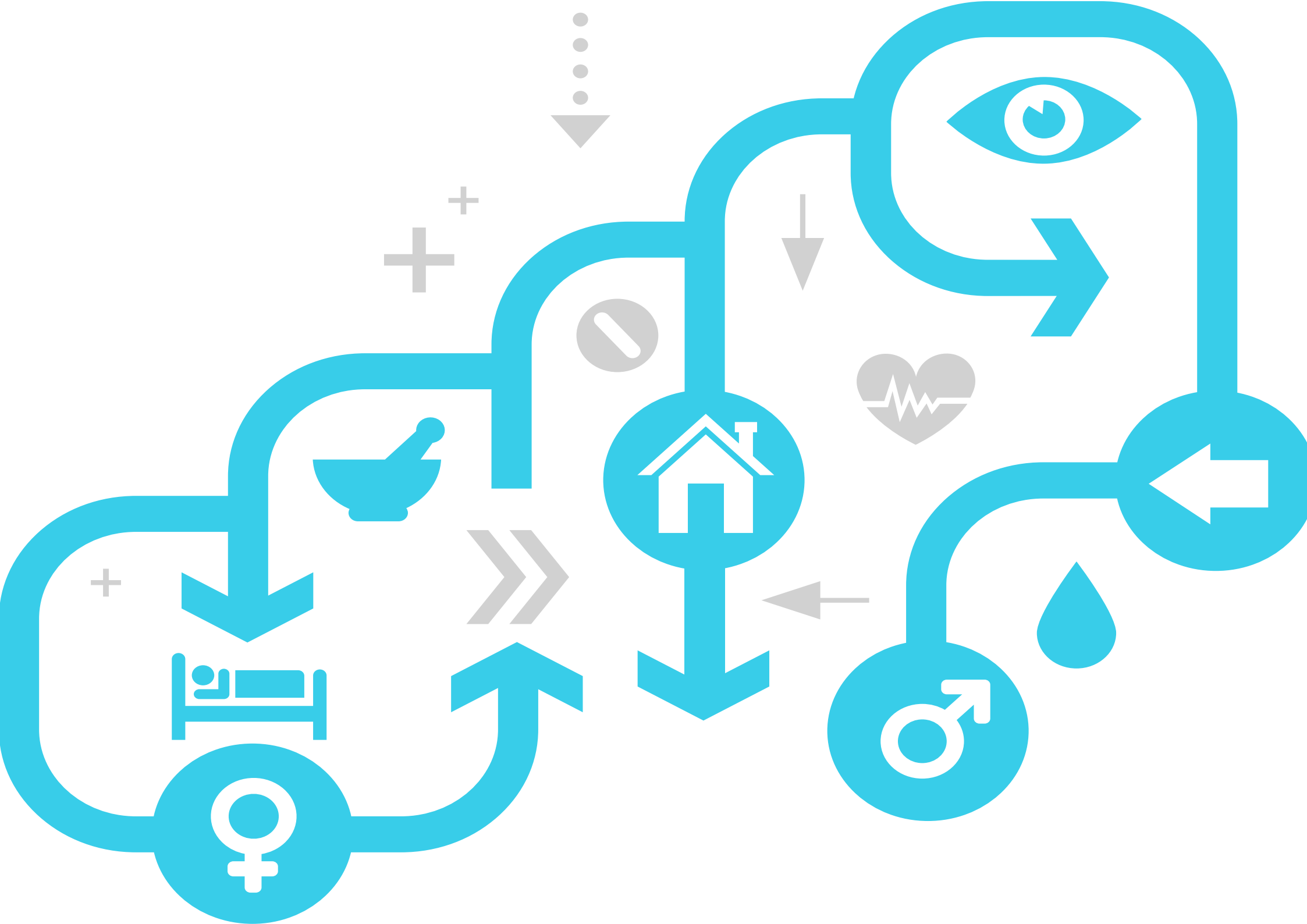
Totalomsetningen av veterinærlegemidler utgjorde i overkant av 1 milliard kroner i 2017. Legemidler til akvakultur (oppdrettsnæringen) utgjorde den største del av omsetningen.

Tilgjengelig på internett

Ønsker du mer informasjon om legemiddelstatistikk, gå til www.farmastat.no. Hvis du vil vite mer om de enkelte legemidlene, kan du klikke deg inn på www.felleskatalogen.no eller www.felleskatalogen.no/pasientutgave.

Forkortelser

AESGP	Association of the European Self-Medication Industry. Europeisk organisasjon for produsent av reseptfrie legemidler
AIP	Apotekenes innkjøpspris, pris på legemiddel fra grossist til apotek/detaljist
AUP	Apotekenes utsalgspris, pris på legemiddel fra apotek/detaljist til forbruker
ATC	Anatomisk terapeutisk kjemisk legemiddelregister
BNP	Bruttonasjonalprodukt
DDD	Definert døgndose, gjennomsnittsverdi som indikerer normert inntak av ett gitt legemiddel over et døgn
EFPIA	European Federation of Pharmaceutical Industries and Associations. Den europeiske paraplyorganisasjon for legemiddelindustrien
GIP	Grossist innkjøpspris, pris på legemiddel fra produsent /importør til grossist
HOD	Helse- og omsorgsdepartementet
LIS	Legemiddelinnkjøpssamarbeidet. Organisert samarbeid mellom sykehus om innkjøp av legemidler.
NOK	Norske kroner
OECD	Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling
OTC	Over-the-counter. Reseptfrie legemidler
USD	Amerikanske dollar
PhRMA	Den amerikanske legemiddelindustriforeningen
REALVEKST	Vekst i en pengestørrelse etter at det er korrigert for generell prisstigning
NOMINELL VEKST	Vekst i en pengestørrelse uten at det er korrigert for generell prisstigning

Legemiddelmarkedet i Norge

Den totale legemiddelomsetningen i Norge i 2017 er anslått til 32,9 milliarder kroner, basert på en AIP-omsetning (apotekenes innkjøpspris) på ca. 21,4 milliarder kroner.

I 2017 økte omsetningen, målt i definerte døgndoser (DDD), med 2,3 prosent.

Antineoplastiske og immunmodulerende legemidler, blant annet kreftlegemidler og legemidler mot revmatiske lidelser, utgjorde i 2017 nesten en tredjedel av den totale legemiddelomsetningen i Norge. Legemidler som virker på sentralnervesystemet – blant annet legemidler mot smerte, migrene, psykiske lidelser, epilepsi og demens – representerer 12,8 prosent. Fra 2014 har forbruket av systemiske antiinfektiva til behandling av hepatitt C økt. Dette terapiområdet utgjør nå 10,8 prosent av den totale legemiddelomsetningen.

Målt i DDD var legemidler mot høyt kolesterol, høyt blodtrykk og forebygging av blodpropp, smerter og tett nese mest brukt.

Legemiddelsalget per innbygger utgjør rundt 4 500 kroner. 3,5 millioner nordmenn benytter reseptpliktige legemidler i løpet av et år. Flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler. Legemiddelforbruket i Norge er lavt i nordisk sammenheng.

I 2017 fortsetter en svak økning i antall nye virkestoffer. På grunn av generiske legemidler og fordi det utstedes en markedsføringstillatelse (MT) for ulike legemiddelformer, styrker og pakningsstørrelser, vokser antall MTer raskere enn antall virkestoffer og legemidler. I 2017 var antall registrerte MTer i alt 17 192. Disse var fordelt på 2 449 legemiddelnavn og 1 570 virkestoffer.

Generikaandelen av legemiddelmarkedet økte sterkt mellom 2000 og 2008, men fra 2009 til og med 2014 var andelen stabil. De siste par årene har det igjen vært en økning. I 2017 var andelen generika på 50,0 prosent. Generisk bytte i apotek, patentutløp for flere store legemidler og innføring av trinnprissystemet for prising av byttbare legemidler, har bidratt til økningen.

Apotekdekningen i Norge er bedret etter at ny apoteklov trådte i kraft i 2001. Siden den gang er det etablert mange flere apotek i Norge, og det er nå totalt 900 apotek. Det norske markedet domineres av tre apotekkjeder som hver er knyttet til egne grossister.

1.01

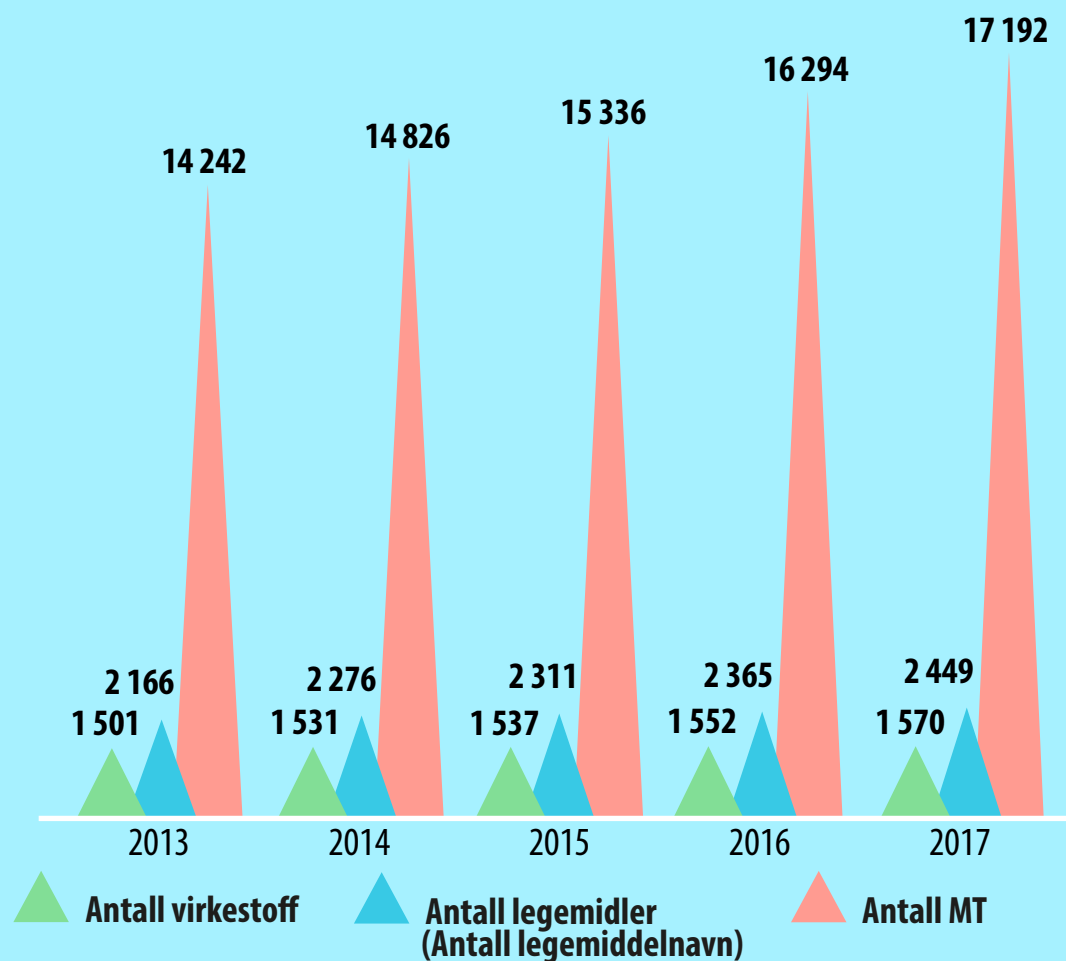
ANTALL MARKEDSFØRINGSTILLATELSER, VIRKESTOFFER OG LEGEMIDLER I NORGE

Et virkestoff er definert som den kjemiske eller biologiske forbindelsen som gir den medisinske effekten i et ferdig fremstilt legemiddel. I 2017 var det 1 570 virkestoffer med markedsførings-tillatelse (MT) i Norge. I 2017 observeres en svak økning i antall nye virkestoff fra 54 til 59. På grunn av generiske legemidler og fordi det utstedes en markedsføringstillatelse (MT) for ulike legemiddelformer, styrker og pakningsstørrelser, vokser antall MTer raskere enn antall virkestoffer og legemidler.

Antall legemidler er i denne sammenheng angitt av Statens legemiddelverk som antall legemiddelnavn, definert som ett virkestoff fra én produsent.

Flere legemiddelformer og styrker av ett virkestoff produsert av et firma vil dermed i denne statistikken telles som ett legemiddel hvis det er markedsført under samme navn. Samme virkestoff kan imidlertid markedsføres fra ulike produsenter under ulike navn (generika). Antall legemiddelnavn oppgis til 2 449 i 2017.

Statens legemiddelverk utsteder en MT for hver legemiddelform og styrke. Norge er omfattet av EUs system for godkjenning av legemidler, og tallene inkluderer derfor legemidler godkjent via sentral prosedyre. I denne prosedyren gis et MT-nummer for hver pakningsstørrelse.

NYE OG UTGÅTTE VIRKESTOFF

59 nye virkestoffer fikk markedsføringstillatelse i Norge i 2017, samtidig som 41 virkestoffer ble trukket. Tallene inkluderer veterinærlegemidler. Naturlegemidler og radiofarmaka regnes ikke med.

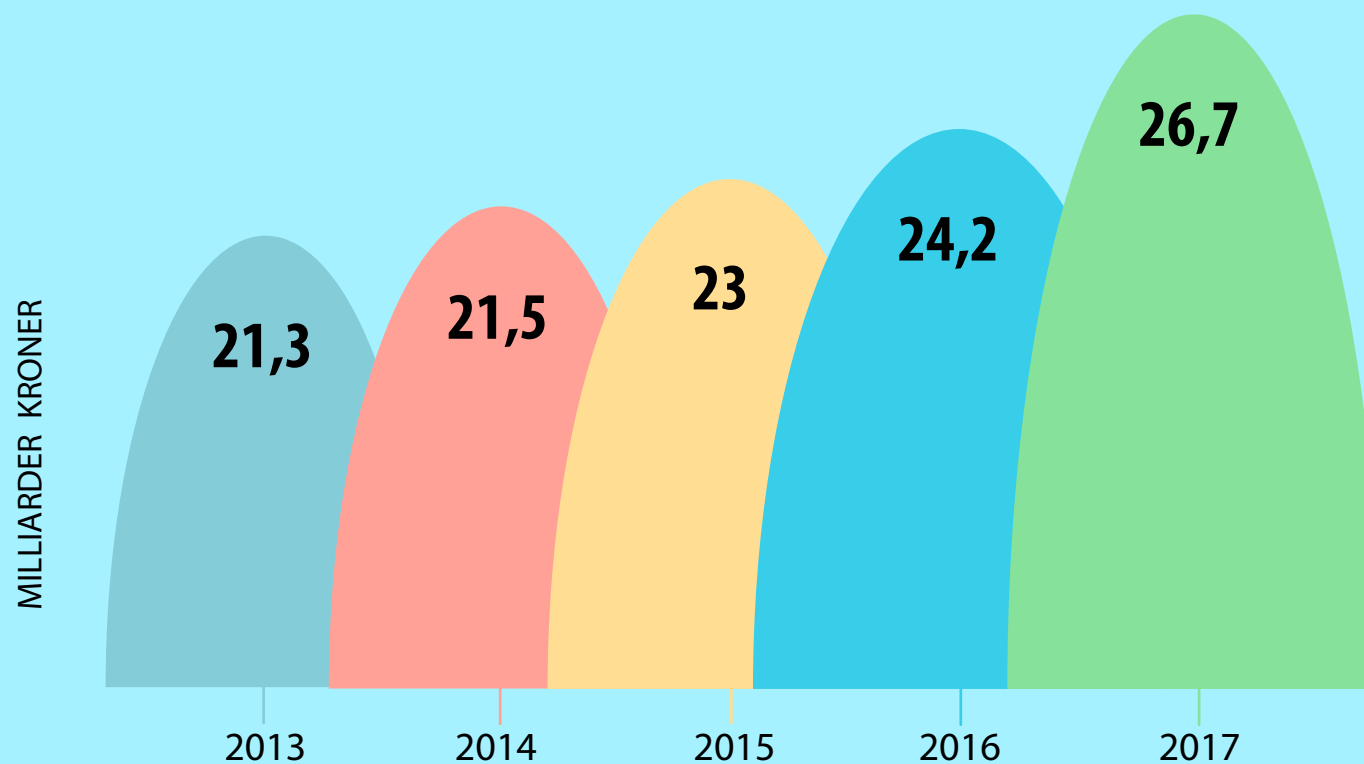
År	Nye virkestoffer	Utgåtte virkestoffer
2013	52	27
2014	57	27
2015	50	44
2016	54	39
2017	59	41

Kilde: Statens legemiddelverk

1.03

LEGEMIDDELSALG I NORGE DE SISTE ÅRENE

Den totale legemiddelomsetningen i Norge er anslått til 32,9 milliarder kroner i 2017, basert på en AIP-omsetning (apotekenes innkjøpspris) på ca. 21,4 milliarder kroner. Tallene inkluderer anslag på omsetningen utenom apotek. Anslaget på totalmarkedet inkluderer ikke veterinærmedisin.

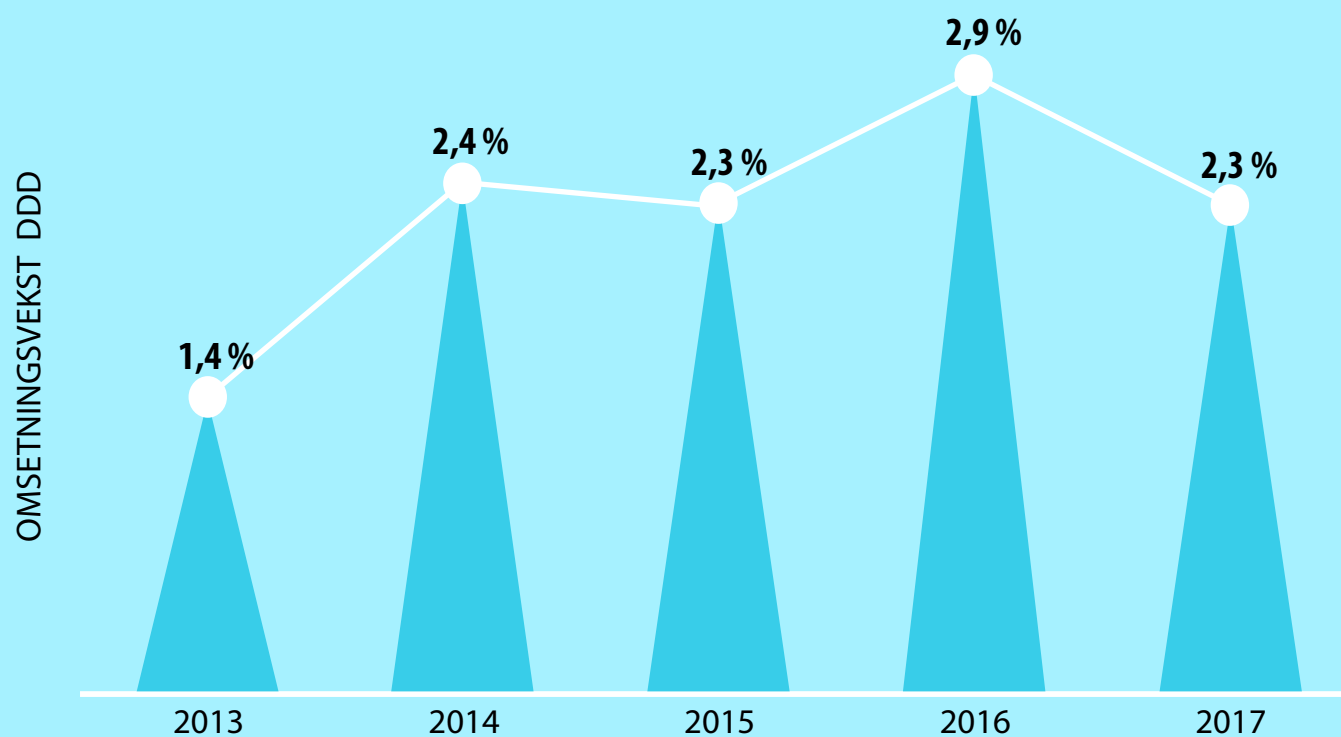

Tall i faste 2017-kroner
Kilde: Farmastat

1.04

OMSETNINGSVEKST I VOLUM (DDD)

Omsetningen i volum, målt i definerte døgndoser (DDD), økte med 2,3 prosent i 2017. De siste tre årene har omsetningsveksten i volum vært rundt 2,5 prosent.

1.05

OMSETNING AV LEGEMIDLER FORDELT PÅ TERAPEUTISKE HOVEDGRUPPER (ATC)

Oversikten viser omsetning av legemidler fordelt på terapeutiske grupper i henhold til ATC-systemet.

Tabellene er basert på første nivå i ATC-systemet; anatomisk hovedgruppe. Beløpene er oppgitt i AIP (apotekenes innkjøpspris).

		Omsetning AIP 2017, Mill kr	Andel av totalmarkedet 2017
A	Fordøyelsesorganer og stoffskifte	1 905	8,9 %
B	Blod og bloddannende organer	1 888	8,8 %
C	Hjerte og kretsløp	1 121	5,2 %
D	Dermatologiske midler	393	1,8 %
G	Urogenitalsystemet og kjønnehormoner	942	4,4 %
H	Hormoner til systemisk bruk, ekskl. kjønnehormoner	492	2,3 %
J	Systemiske anti-infektiva	2 321	10,8 %
L	Antineoplastiske og immunmodulerende midler	6 645	31,0 %
M	Muskler og skjelett	623	2,9 %
N	Sentralnervesystemet	2 744	12,8 %
P	Antiparasitære midler	36	0,2 %
R	Respirasjonsorganene	1 430	6,7 %
S	Sanseorganer (øye- og øremidler)	470	2,2 %
V	Varia (kontrastmidler, allergenekstr. etc.)	415	1,9 %

Kilde: LMI/Farmastat

DE 15 STØRSTE LEGEMIDDELFIRMAENE PÅ DET NORSKE MARKEDET

Plassering 2017 (2016)	Firma	Omsetning 2017 AIP, Mill. Kr	Andel av totalmarkedet
1 (3)	MSD (Norge)	1 509	7,0 %
2 (2)	Novartis Norge AS	1 316	6,1 %
3 (1)	Pfizer AS	1 150	5,4 %
4 (4)	GlaxoSmithKline AS	813	3,8 %
5 (5)	Roche Norge AS	725	3,4 %
6 (6)	Sanofi	692	3,2 %
7 (15)	Biogen Norway AS	682	3,2 %
8 (9)	Bayer AS	596	2,8 %
9 (8)	Takeda AS	593	2,8 %
10 (-)	Fresenius Kabi Norge AS	573	2,7 %
11 (7)	AstraZeneca AS	557	2,6 %
12 (13)	Bristol-Myers Squibb	529	2,5 %
13 (10)	AbbVie	525	2,4 %
14 (12)	Janssen-Cilag AS	491	2,3 %
15 (11)	Gilead Sciences	488	2,3 %
Sum omsetning alle legemiddelfirmaer		21 424	100 %

Kilde: LMI/Farmastat

1.07

DE 15 LEGEMIDLENE PÅ DET NORSKE MARKEDET MED HØYEST OMSETNING

Plassering 2017 (2016)	Legemiddel	Omsetning 2017 AIP mill	Eksempel på bruksområde
1 (-)	Zepatier	458	Hepatitt C
2 (1)	Humira	422	Leddgikt
3 (-)	Benepali	390	Revmatiske lidelser
4 (-)	Remsima	375	Revmatiske lidelser
5 (2)	Eliquis	307	Blodpropp
6 (13)	Cimzia	282	Leddgikt
7 (-)	Keytruda	276	Kreft
8 (6)	Gilenya	234	Multippel sklerose
9 (11)	Revlimid	224	Kreft og leddgikt
10 (-)	Epclusa	222	Hepatitt C
11 (3)	Mabthera	207	Kreft og leddgikt
12 (9)	Xtandi	196	Prostatakreft
13 (5)	Xarelto	187	Blodpropp
14 (-)	Herceptin	170	Kreft
15 (10)	Paracet	163	Smerter
Sum omsetning alle legemidler		21 425	

Kilde: LMI/Farmastat

DE 15 MEST OMSATTE VIRKESTOFFENE I DEFINERTE DØGNDOSER (DDD)

Plassering 2017 (2016)	Virkestoff	Omsetning DDD per 1000 innb.	Vekst 16-17	Eksempel på bruksområde
1 (1)	Atorvastatin	82	9,9 %	Høyt kolesterol
2 (2)	Acetylsalisylsyre	62	-3,5 %	Blodpropp
3 (3)	Paracetamol	41	4,5 %	Smerter
4 (5)	Xylometazolin	38	11,7 %	Tett nese
5 (4)	Simvastatin	34	-12,0 %	Høyt kolesterol
6 (7)	Cetirizin	33	1,3 %	Allergi
7 (6)	Natriumfluorid	33	-2,5 %	Tannråte
8 (8)	Amlodipin	31	-3,0 %	Høyt blodtrykk
9 (10)	Kandesartan	31	7,7 %	Høyt blodtrykk
10 (9)	Ramipril	29	1,3 %	Høyt blodtrykk
11 (11)	Zopiklon	26	-4,8 %	Søvnvansker
12 (15)	Pantoprazol	26	8,0 %	Reflukssykdom
13 (-)	Esomeprazol	24	5,5 %	Reflukssykdom
14 (12)	Levotyrosinnatrium	24	-3,2 %	Lavt stoffskifte
15 (13)	Levonorgestrel og østrogen	24	1,3 %	Prevensjon

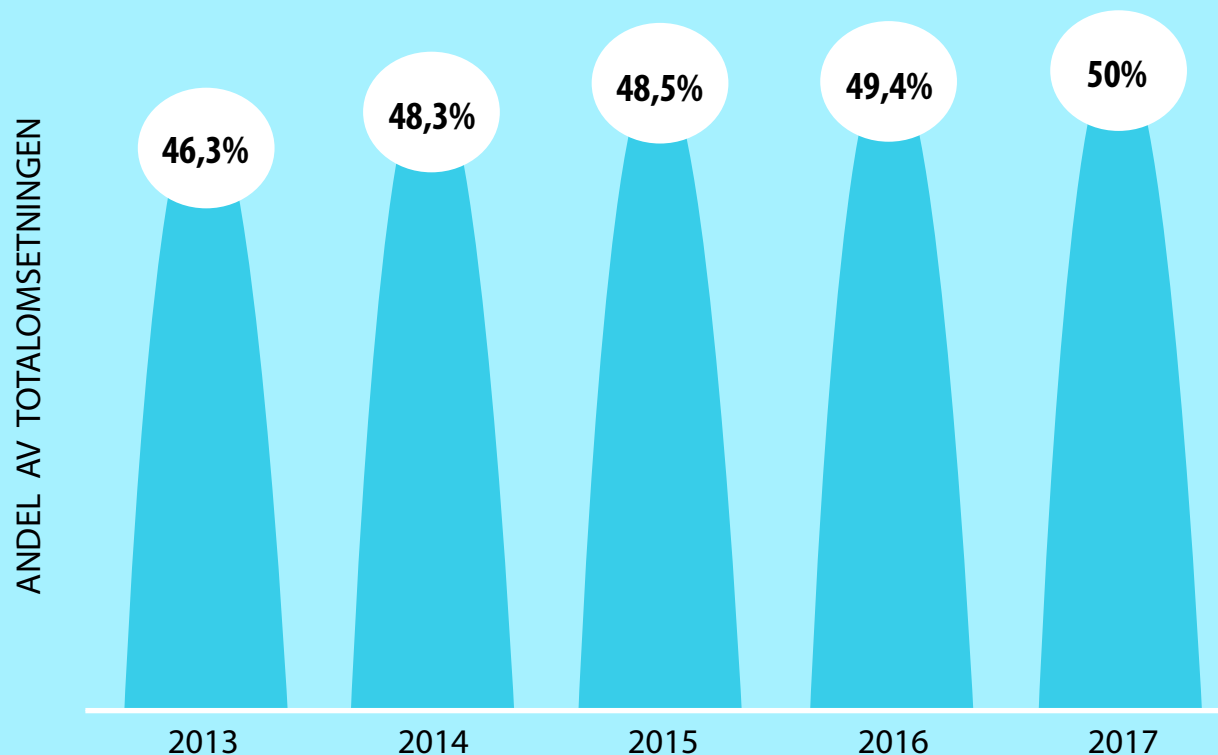
Tall fra 2017
Kilde: LMI/Farmastat

» 1.09

OMSETNING AV GENERISKE LEGEMIDLER (DDD)

Etter at originalpreparatet er gått av patent, er det tillatt for andre produsenter å fremstille kopipreparater (generika) som inneholder samme virkestoff som originalpreparatet. Tabellen viser omsetningen av generiske legemidler i definerte døgndoser i prosent av samlet omsetning.

Generikaandelen av legemiddelmarkedet økte sterkt mellom 2000 og 2008, men fra 2009 til og med 2014 var andelen stabil. De siste par årene har det igjen vært en økning. I 2017 var andelen generika på 50 prosent. Generisk bytte i apotek, patentutløp for flere store legemidler og innføring av trinnprissystemet for prising av byttbare legemidler, har bidratt til økningen.

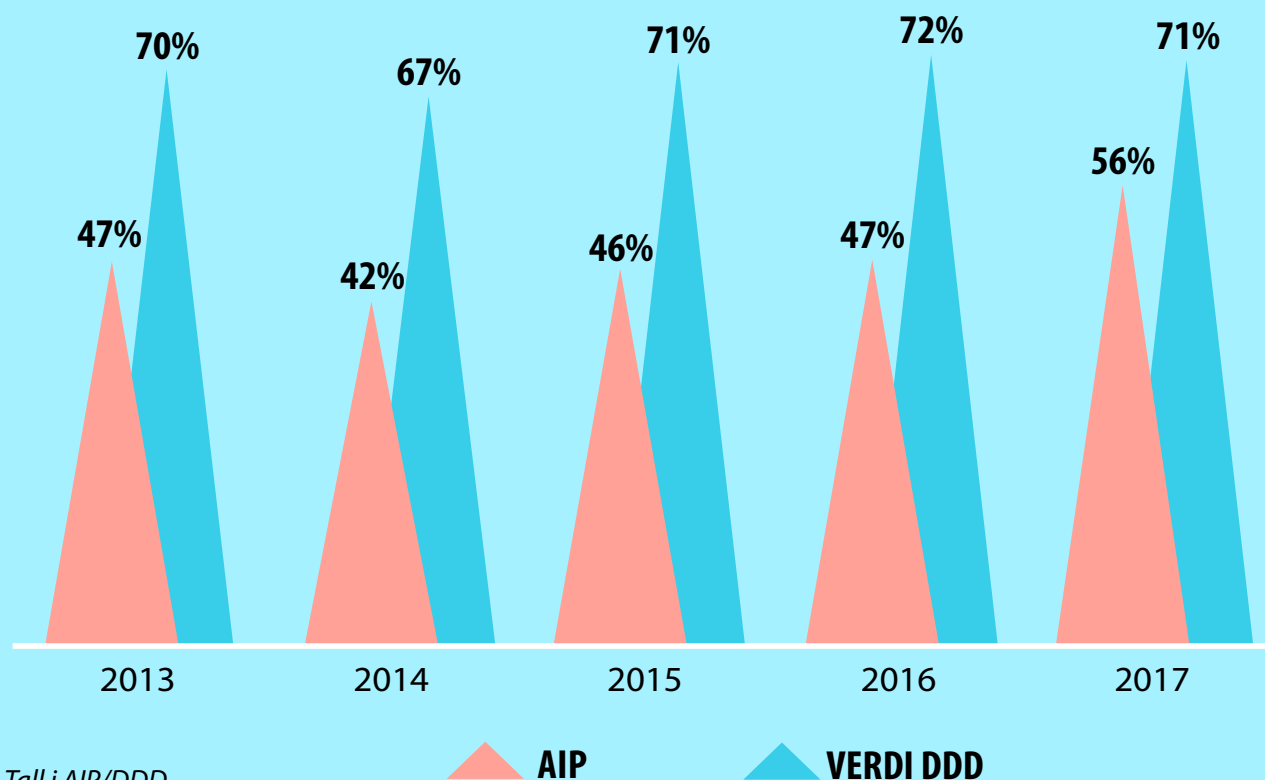

KOPIPREPARATERS ANDEL AV DET SAMLEDE GENERISKE MARKEDET

Tabellen er basert på myndighetenes liste for byttbare legemidler per 1.12.2017.

Legemidler med utelukkende parallellbytte er fjernet. Listen inneholder dermed alle virkestoffer hvor apotekene, under visse forutsetninger, kan foreta et bytte til generisk legemiddel selv om et originalpreparat er forskrevet på resepten.

Samlet utgjorde det byttbare markedet, slik det er definert her, ca. 6,5 milliarder kroner AIP i 2017. Den generiske andelen av byttemarkedet representerer ca. 3,8 milliarder kroner (56,1%).

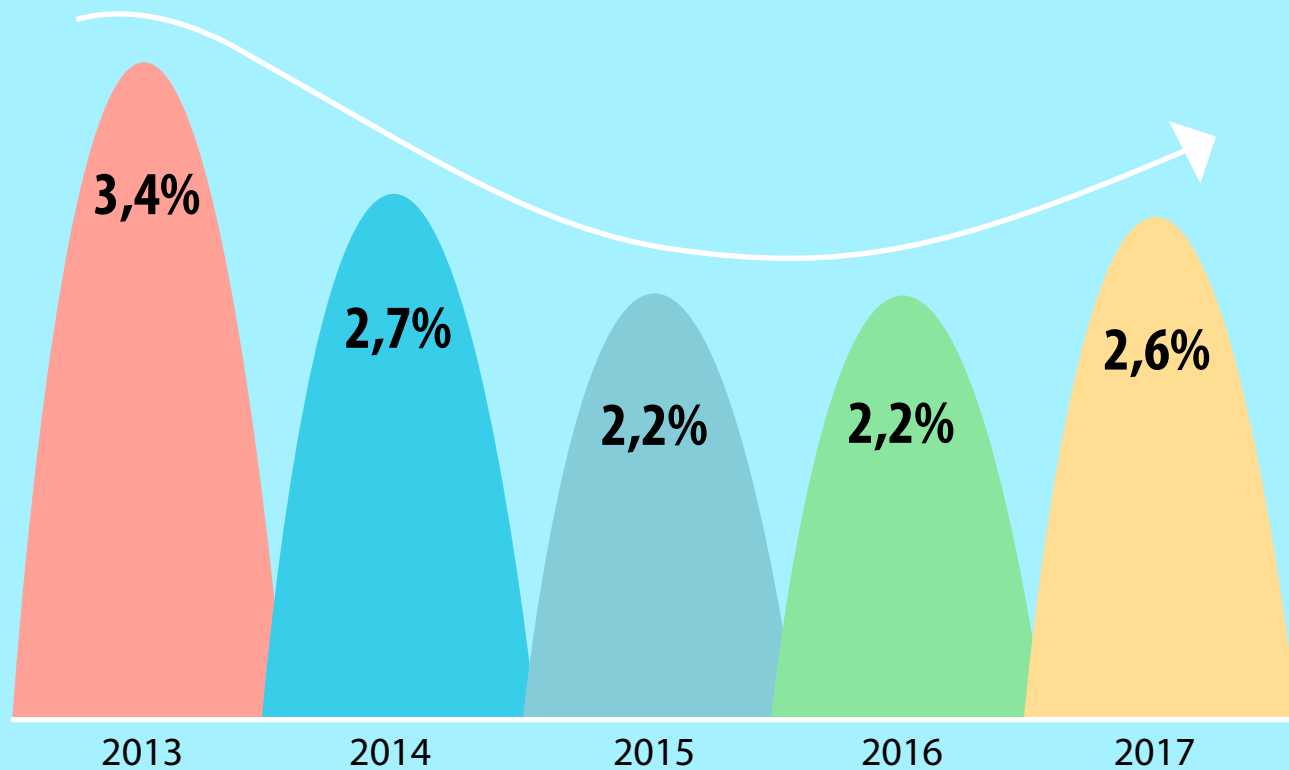
Tall i AIP/DDD
Kilde: LMI/Farmastat

1.11

MARKEDSANDEL FOR PARALLELLIMPORTERTE LEGEMIDLER

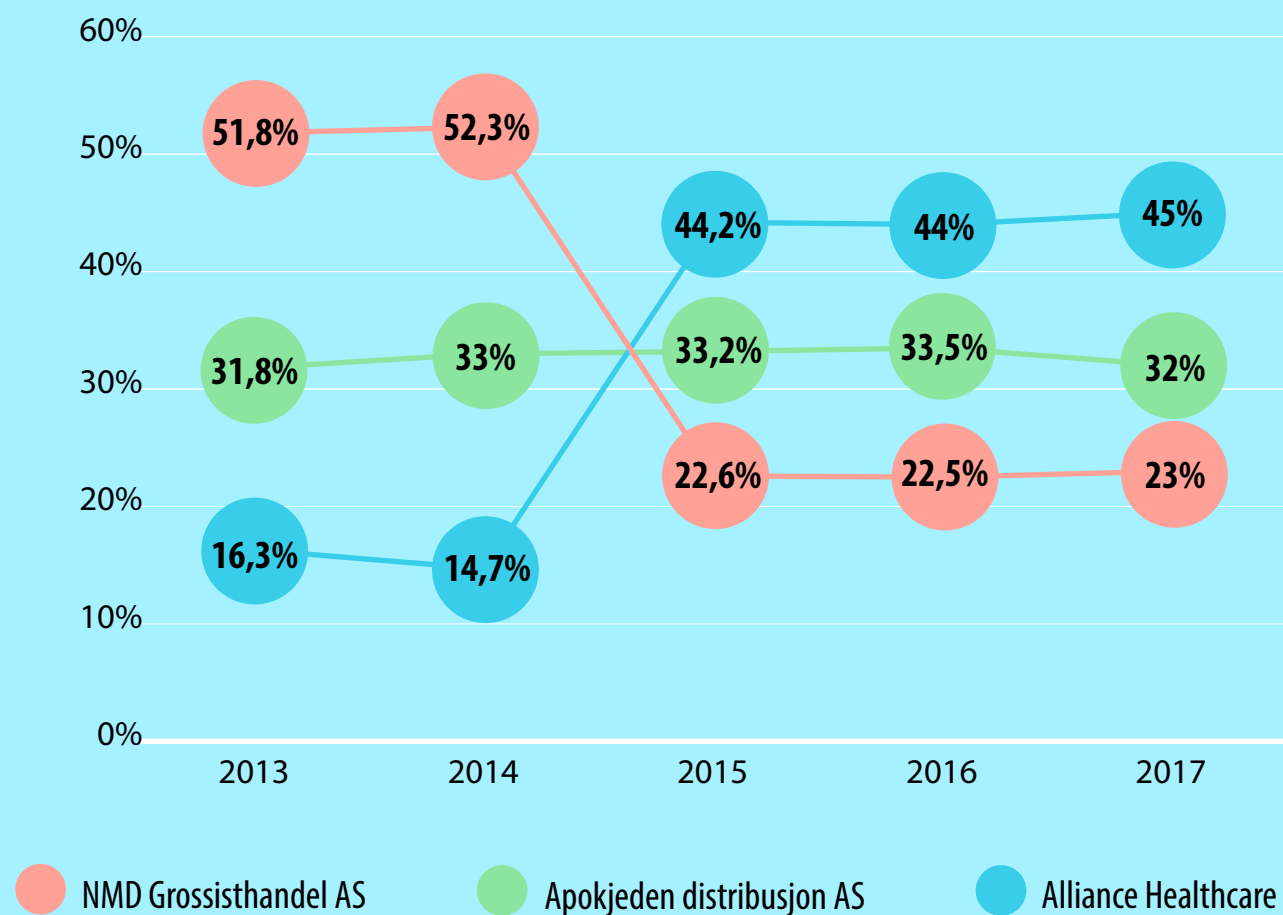
Parallellimportørene kjøper originalpreparater i andre EU-/EØS-land, og importerer dem til Norge. Parallellimport er mest aktuelt for patenterte legemidler med høy salgsverdi. Grossistenes parallelleksport (ikke vist i figur) av legemidler fra Norge antas å være vesentlig høyere enn parallellimporten.

Parallellimporterte legemidlers andel av totalomsetningen er 2,6 prosent i 2017 og er tilnærmet uendret fra 2007. Det lave nivået antas å ha sammenheng med at prisene på legemidler i Norge har sunket, og at legemiddelprisene i Norge er på et relativt lavt nivå i forhold til resten av Europa.

Kilde: LMI/Farmastat

MARKEDSANDELER FOR LEGEMIDDELGROSSISTER

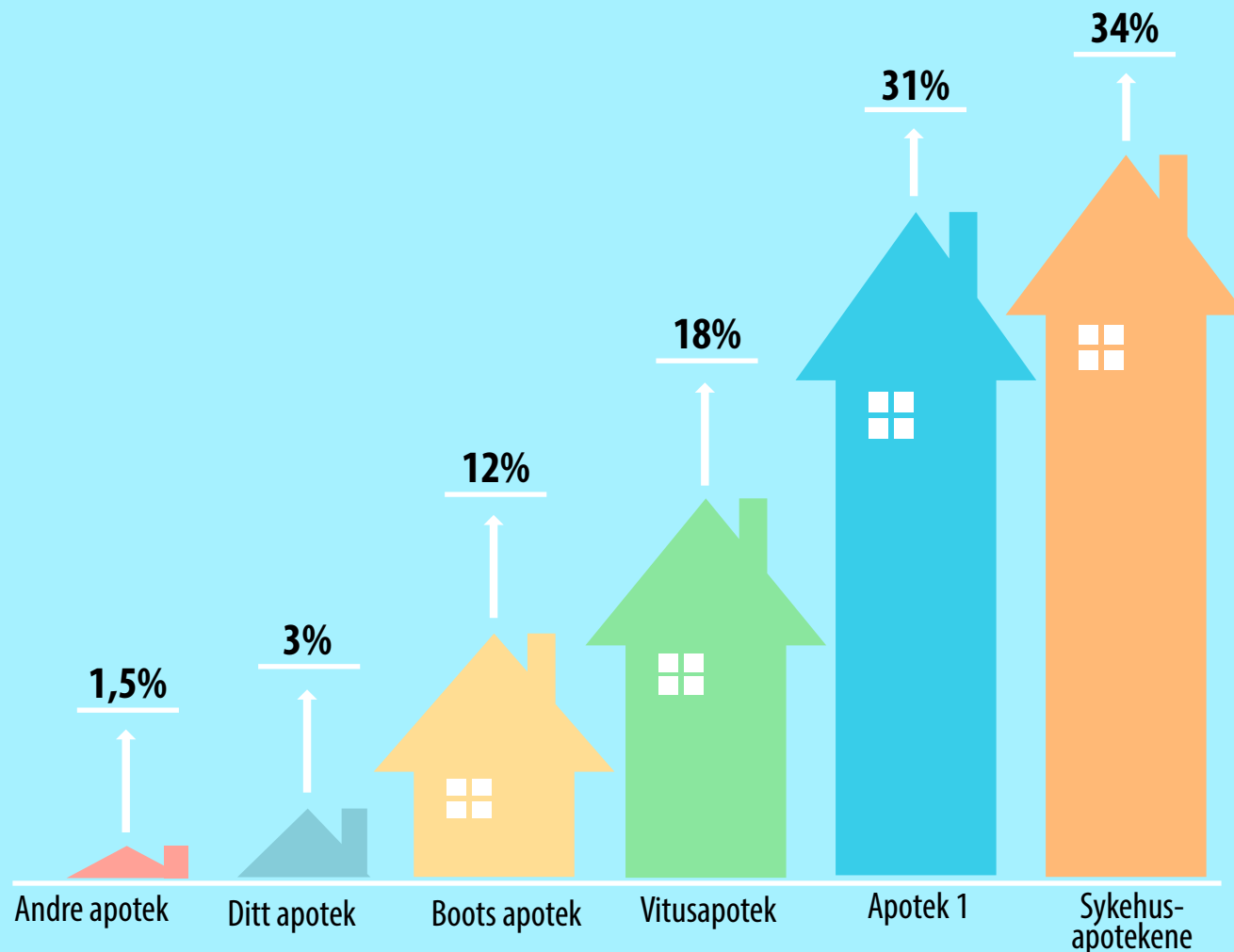
I Norge er det tre fullsortiments legemiddelgrossister: Norsk Medisinaldepot AS, Apokjeden distribusjon AS og Alliance Healthcare AS. Disse er integrert med apotekkjedene.

NMD Grossisthandel AS var fram til 2014 leverandør til Sykehusapotekene. Fra og med 2015 ble Alliance Healthcare AS ny leverandør. Grossistene/apotekkjedene er alle eid av internasjonale selskaper.

1.13

APOTEKENES OMSETNING ETTER KJEDETLIGHØRIGHET

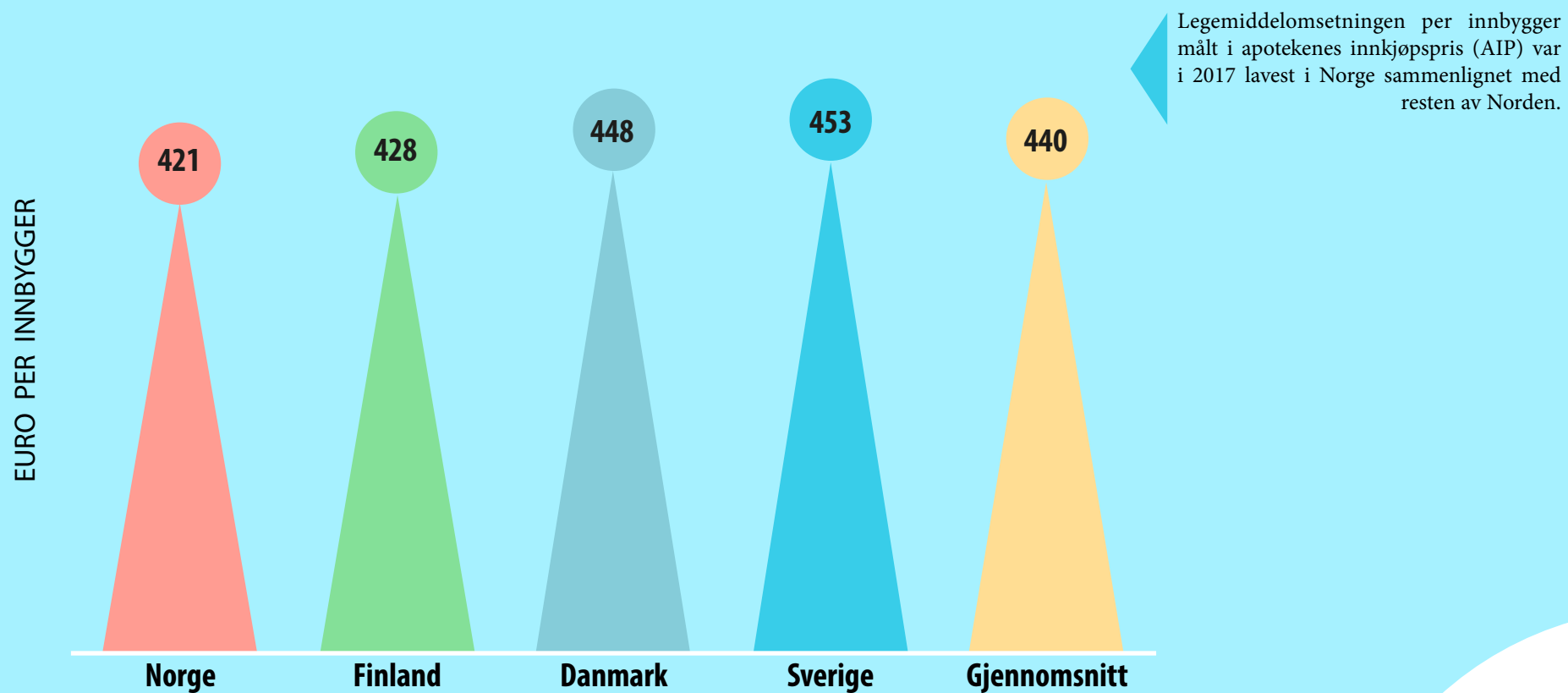
I dag har de tre apotekkjedene i Norge kontroll over sin egen distribusjon ved at de har grossistvirksomhet integrert i kjeden. Dette gjelder Apotek 1 med Apokjeden Distribusjon som grossist, Vitusapotek/ Ditt Apotek med Norsk Medisinaldepot som grossist, og Boots-apotekene med Alliance Healthcare som grossist.

Tall fra 2017
Kilde: Farmastat

1.14

LEGEMIDDELOMSETNING (AIP) PER INNBYGGER I DE NORDISKE LANDENE

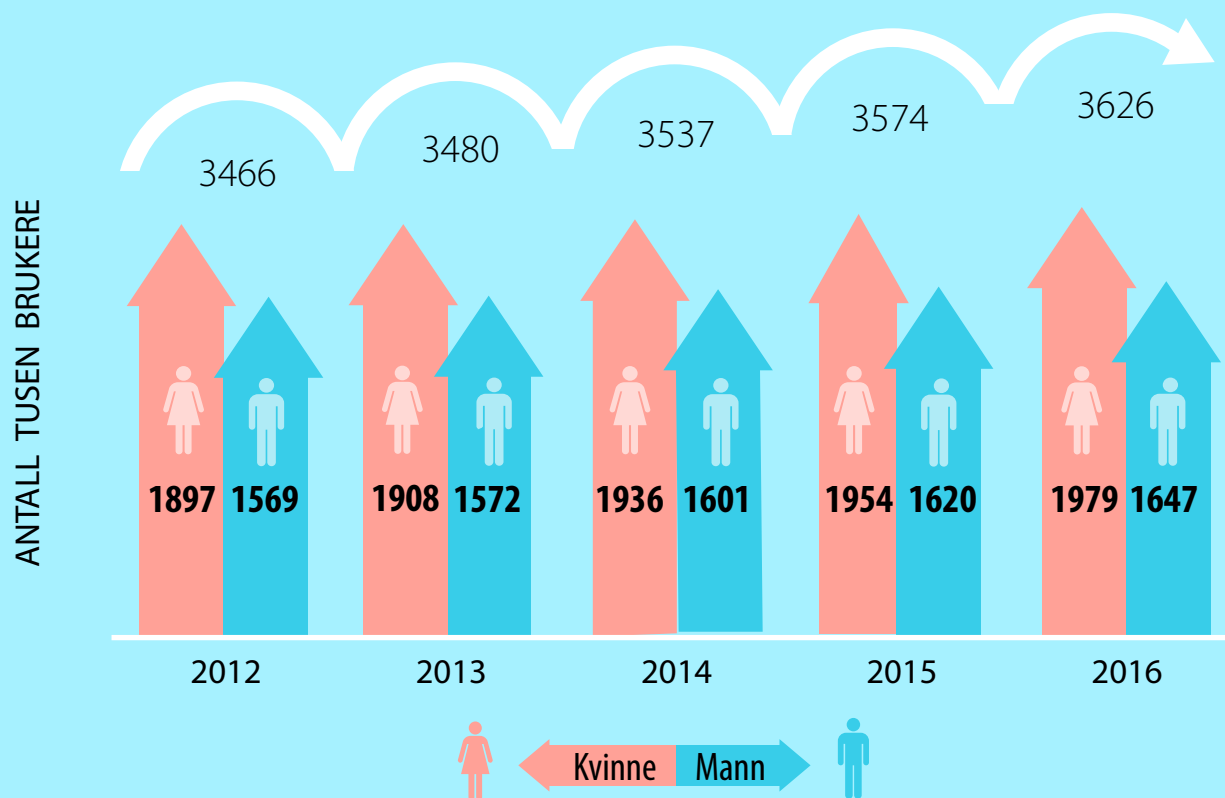
Kilde: Nordic Pharma Insights (Swedish Pharma Insights, DLI MI, Lääketietokeskus/Pharmarket og Farmastat)

1.15

TOTALT ANTALL BRUKERE AV RESEPTPLIKTIGE LEGEMIDLER I NORGE

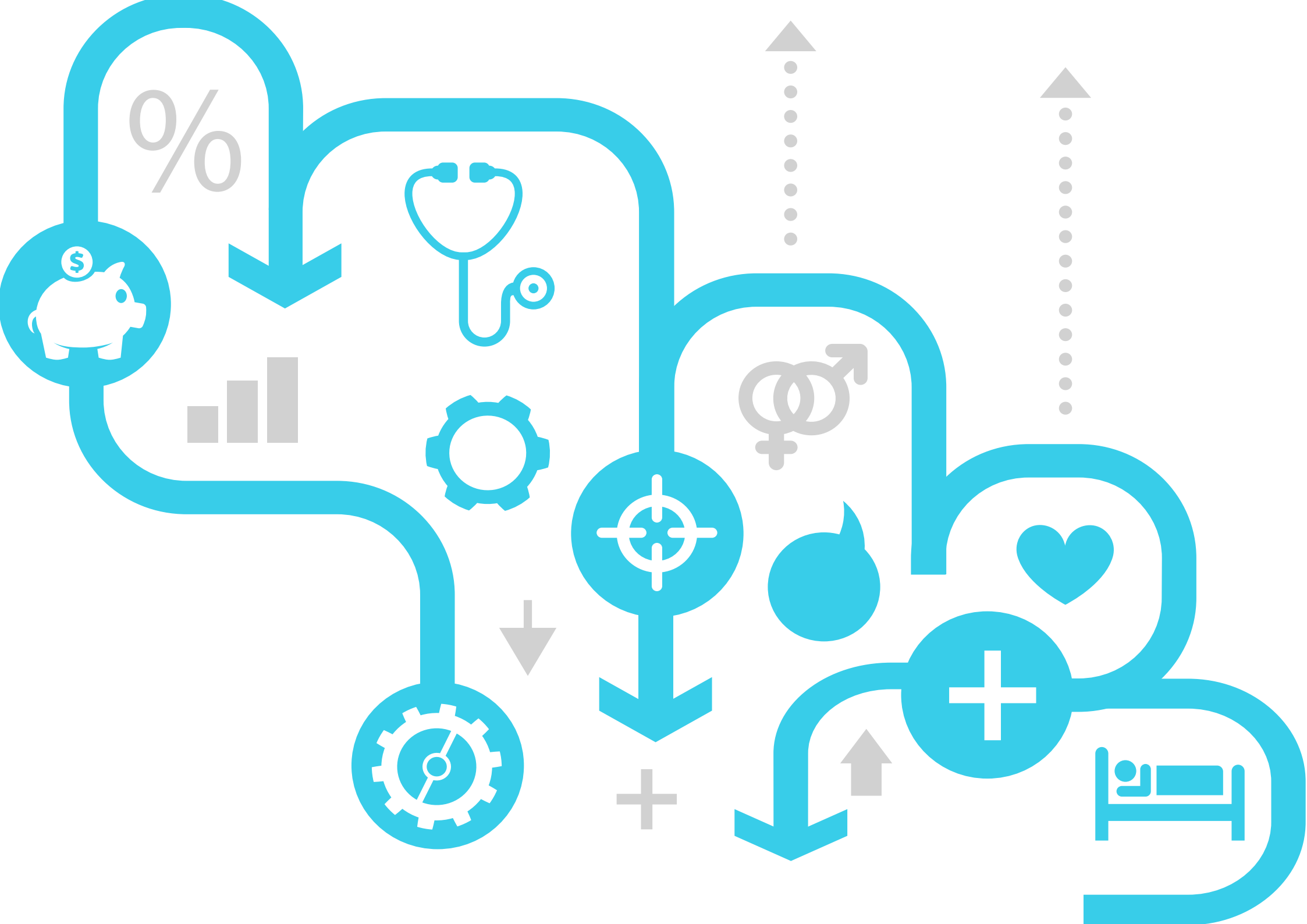
3,6 millioner nordmenn benyttet reseptpliktige legemidler i løpet av 2016. Antall brukere er økende. Dette kan skyldes demografiske forhold, blant annet et stigende antall eldre.

Figuren viser også at flere kvinner enn menn benytter reseptpliktige legemidler.

Kilde: Reseptregisteret

Pris og finansiering

Prisene på legemidler målt i innkjøpsprisen for norske apotek (AIP) var synkende mellom 2004 og 2014. I 2016 økte imidlertid prisen for legemidler med 8,8 prosent. Endringen skyldes blant annet en høyere generell prisstigning enn i årene før, samt en fortsatt svært svak norsk kronekurs.

Myndighetene har innført nye rutiner for offentliggjøring av priser som innebærer at priser fratrullet rabatt ikke lenger rapporteres. Følgene er at omsetningstall for 2017 er vesentlig høyere enn de ville vært i det tidligere rapporteringssystemet. Tallene for 2017 er dermed ikke direkte sammenlignbare med tidligere tall. Derfor har det ingen hensikt å beregne endringer i omsetning fra 2016 til 2017. Vi har derfor i denne rapporten utelatt slike beregninger.

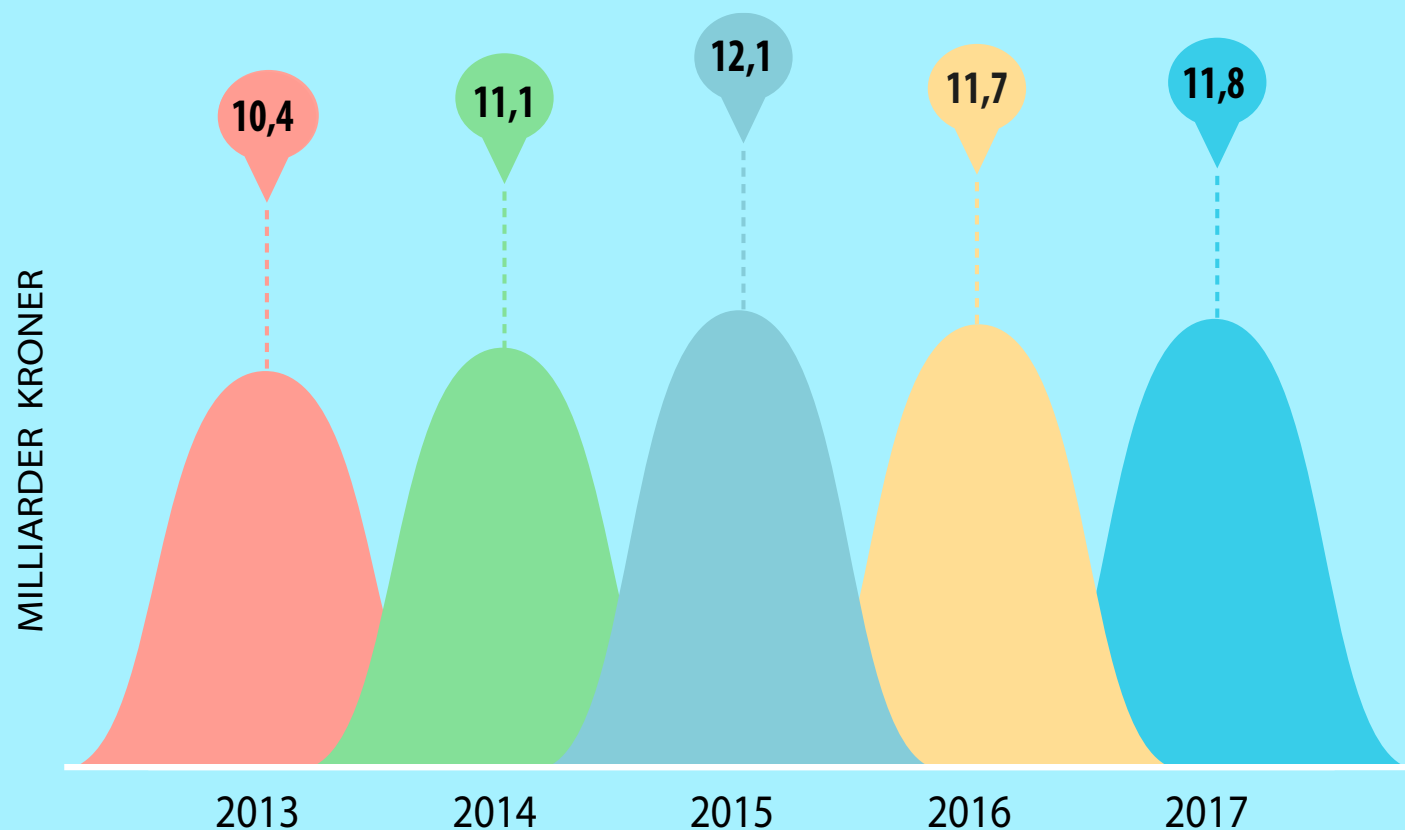
De offentlige utgiftene til helsetjeneste utgjorde i 2016 10,5 prosent av bruttonasjonalproduktet. Av disse står legemidlene for omtrent 6 prosent av utgiftene.

Om lag 3/4 av legemiddelkostnadene er finansiert ved at det offentlige dekker utgiftene til legemidler forskrevet på blå resept og legemidler brukt ved sykehus og sykehjem. Den private andelen av finansieringen omfatter pasientenes utgifter til reseptfrie legemidler, reseptpliktige legemidler på hvit resept og egenandeler på blå resept.

Norge er ett av få land i Europa hvor det betales full merverdiavgift på reseptpliktige og reseptfrie legemidler. Myndighetene fastsetter prisene på reseptpliktige legemidler, mens prisene på reseptfrie legemidler er blitt bestemt av markedet siden 1995. Stortinget fastsetter apotekenes maksimale avanse for reseptpliktige legemidler.

OFFENTLIGE UTGIFTER TIL LEGEMIDLER PÅ BLÅ RESEPT

Utgiftene til legemidler på blå resept har i 2017 hatt en liten økning til 11,8 milliarder. Tallene er oppgitt i faste 2017-kroner, og inkluderer både ordinær refusjon og refusjon ved oppnådd beløpsgrense på frikort.

Tall i milliarder 2017-kroner
Kilder: NAV, HOD, LMI

2.02

FINANSIERING AV LEGEMIDDELFORBRUKET

Det offentlige finansierte i 2016 omlag tre fjerdedeler av legemiddelkostnadene i Norge. Den største andelen (43%) går gjennom Folketrygden. Det vil si den ordinære refusjonsordningen for legemidler (blåreseptordningen). Andelen som finansieres over helseforetakenes budsjetter har de siste årene steget. I 2016 var den på 29 prosent.

10%
Reseptfrie legemidler

29%
Sykehus

4%
Pasientegenandel

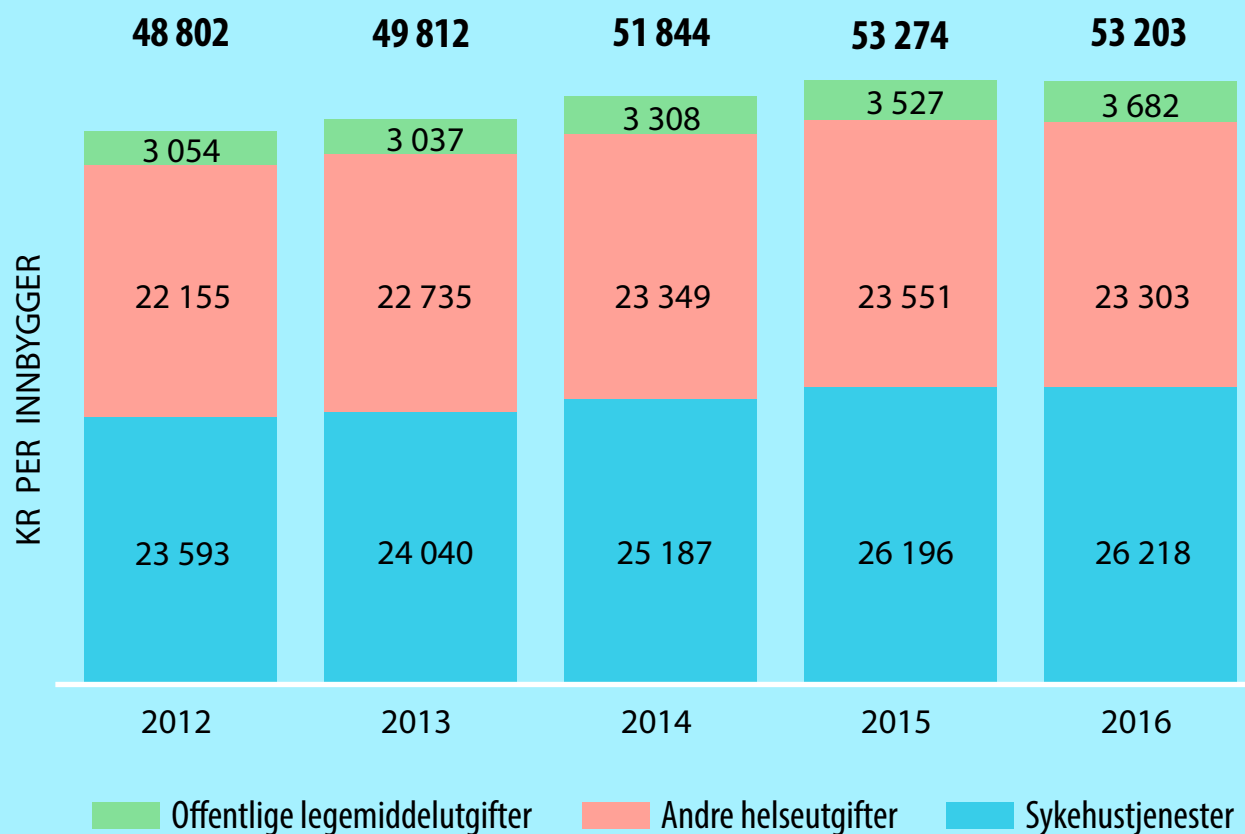
13%
Reseptpliktig (hvit-resept)

43%
Folketrygden (blåresept)

Tall fra 2016
Figuren baseres på tall fra flere kilder,
og det knyttes derfor usikkerhet til tallene
Kilde: NAV, SSB, NAF, LMI/Farmastat

2.03

OFFENTLIGE HEELSEUTGIFTER, KR PER INNBYGGER

Det offentlige helseutgifter til legemidler utgjør en relativt liten andel av de totale helseutgiftene til forebygging og behandling av sykdom.

Størsteparten av det offentlige helseutgifter er relatert til andre innsatsfaktorer enn legemidler, for eksempel lønnsutgifter til de ansatte.

2.04

OFFENTLIGE UTGIFTER TIL HELSETJENESTE OG LEGEMIDLER

De offentlige utgiftene til helsetjeneste utgjør om lag 10 prosent av bruttonasjonalproduktet. Av disse står legemidlene for omtrent 1/20 av utgiftene.

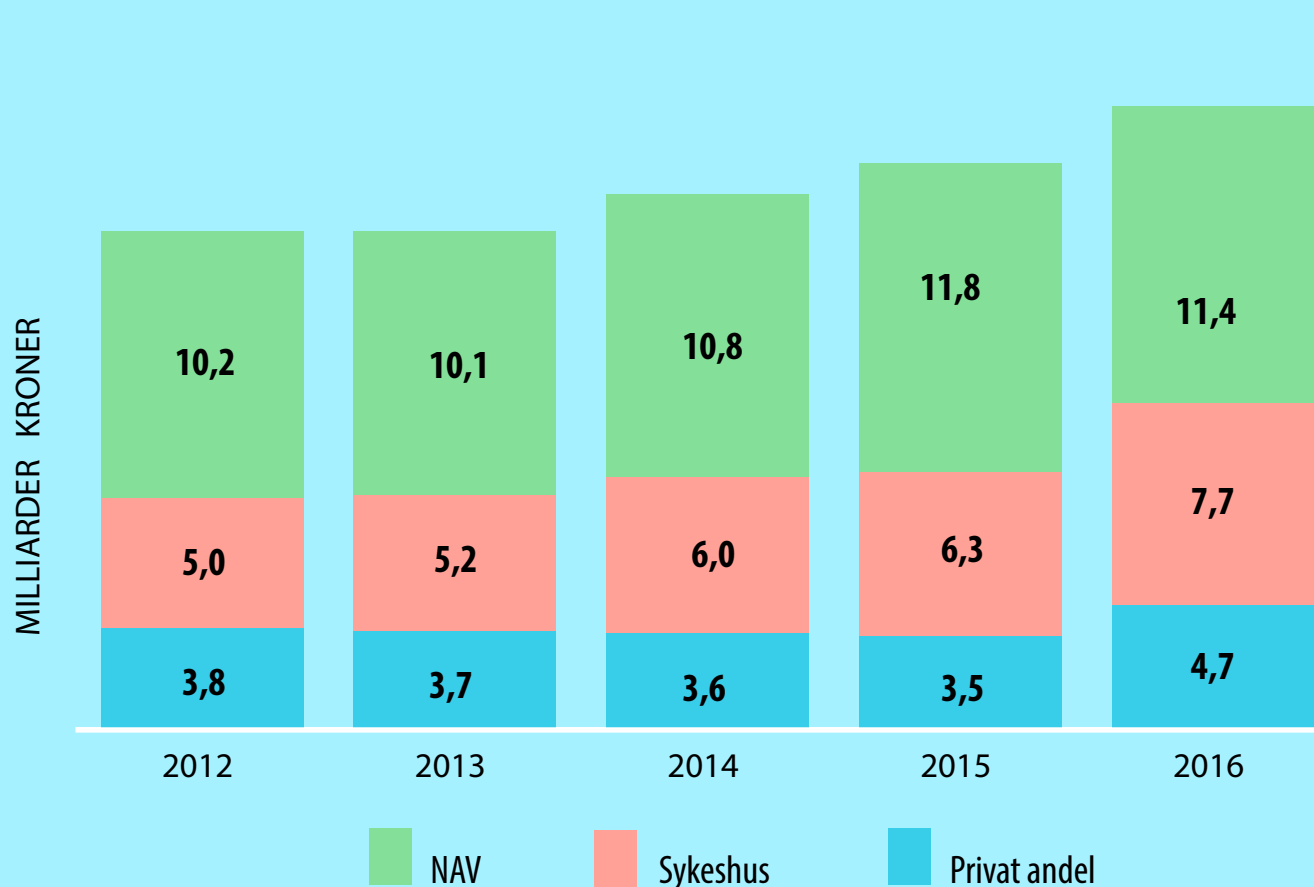
Selv om kronebeløpet det offentlige bruker til legemidler øker noe, har utgiftene som andel av bruttonasjonalproduktet (BNP) vært temmelig konstant de siste fem årene.

Legemidlenes andel som prosent av de offentlige helseutgiftene utgjorde i 2016 ca. 5,9 prosent.

År	BNP mill Kr	Offentlige utgifter helsetjeneste		Offentlige utgifter legemidler		% av offentlige helseutgifter
		mill kr	% av BNP	mill kr	% av BNP	
2013	3 071 134	274 246	8,9 %	14 222	0,5 %	5,2 %
2014	3 140 371	293 507	9,3 %	15 973	0,5 %	5,4 %
2015	3 117 433	310 981	10,0 %	17 584	0,6 %	5,7 %
2016	3 111 773	325 615	10,5 %	19 165	0,6 %	5,9 %

Tall fra 2016
Kilde: LMI/Farmastat og SSB

LEGEMIDDELUTGIFTER I DET RESEPTPLIKTIGE MARKEDET (PRIVAT-OFFENTLIG)

Forbrukernes andel av utgifter til reseptpliktige legemidler i 2016 var på 20 prosent. Utgiftene består av hvite resepter, andre reseptpliktige legemidler og egenandeler til legemidler.

Folketrygdens utgifter har sunket noe de siste fem årene, mens sykehusenes legemiddelutgifter har økt de senere årene og utgjorde 32 prosent av de offentlige legemiddelutgiftene i 2016. Dette skyldes at finansieringsansvaret for flere legemidler er overført fra folketrygden til helseforetakene.

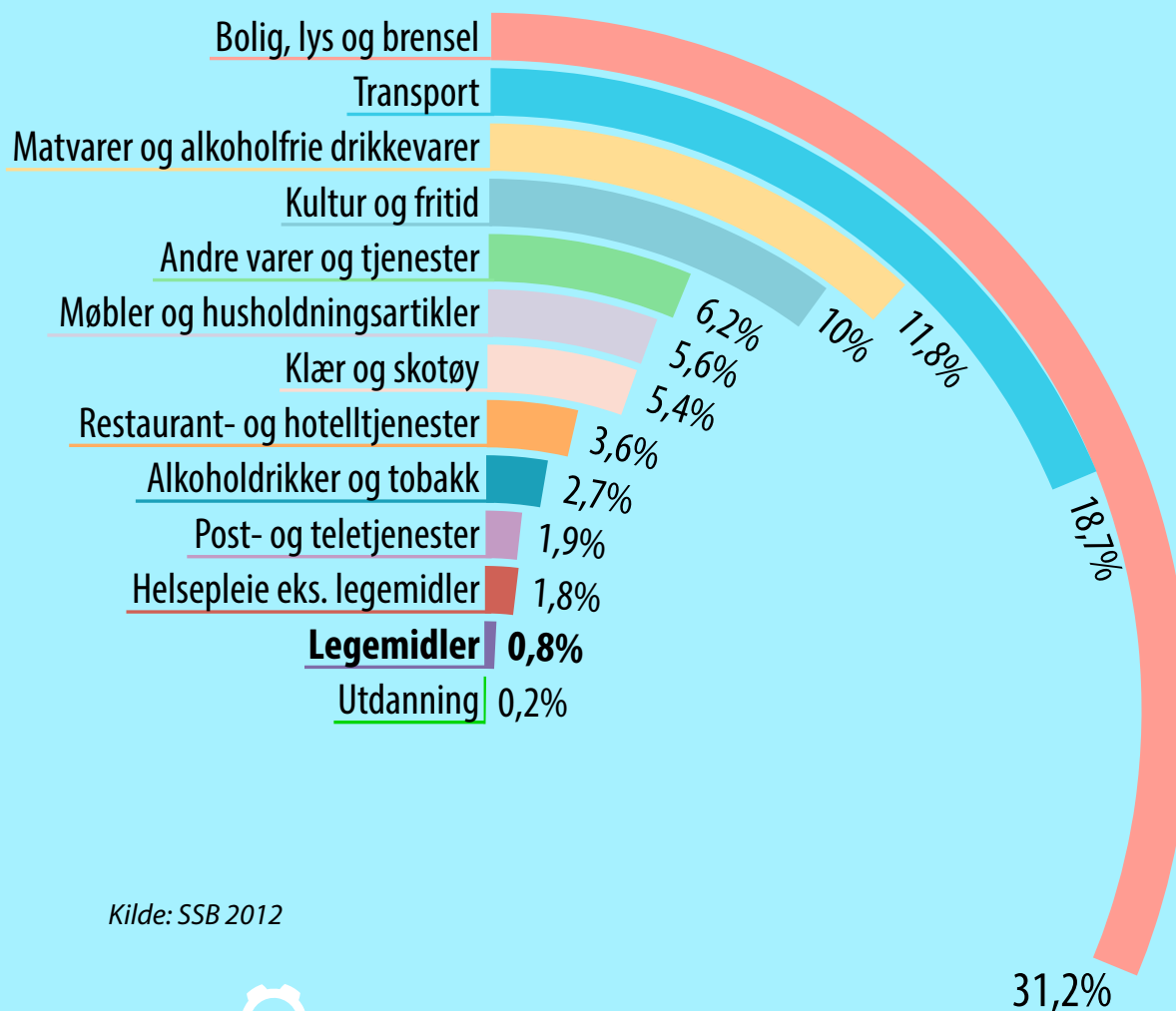
Faste priser, 2016-kroner
Kilder: SSB, NAV og LMI/Farmastat

2.06

FORBRUKERENS UTGIFTER TIL LEGEMIDLER I FORHOLD TIL ANDRE UTGIFTER

En gjennomsnittsnordmann brukte i 2012 mindre enn 1 prosent av sine inntekter på legemidler. Til sammenligning var utgiftene tre ganger høyere til alkohol og fire ganger høyere til restaurant-besøk. Størst andel av utgiftene var det til bolig, lys og brensel.

Tallgrunnlaget baserer seg på Statistisk Sentralbyrås (SSB) siste forbruksundersøkelse, og viser hvor mye en gjennomsnittsforsbruker i Norge bruker på ulike varer og tjenester i perioden 2009 til 2012.

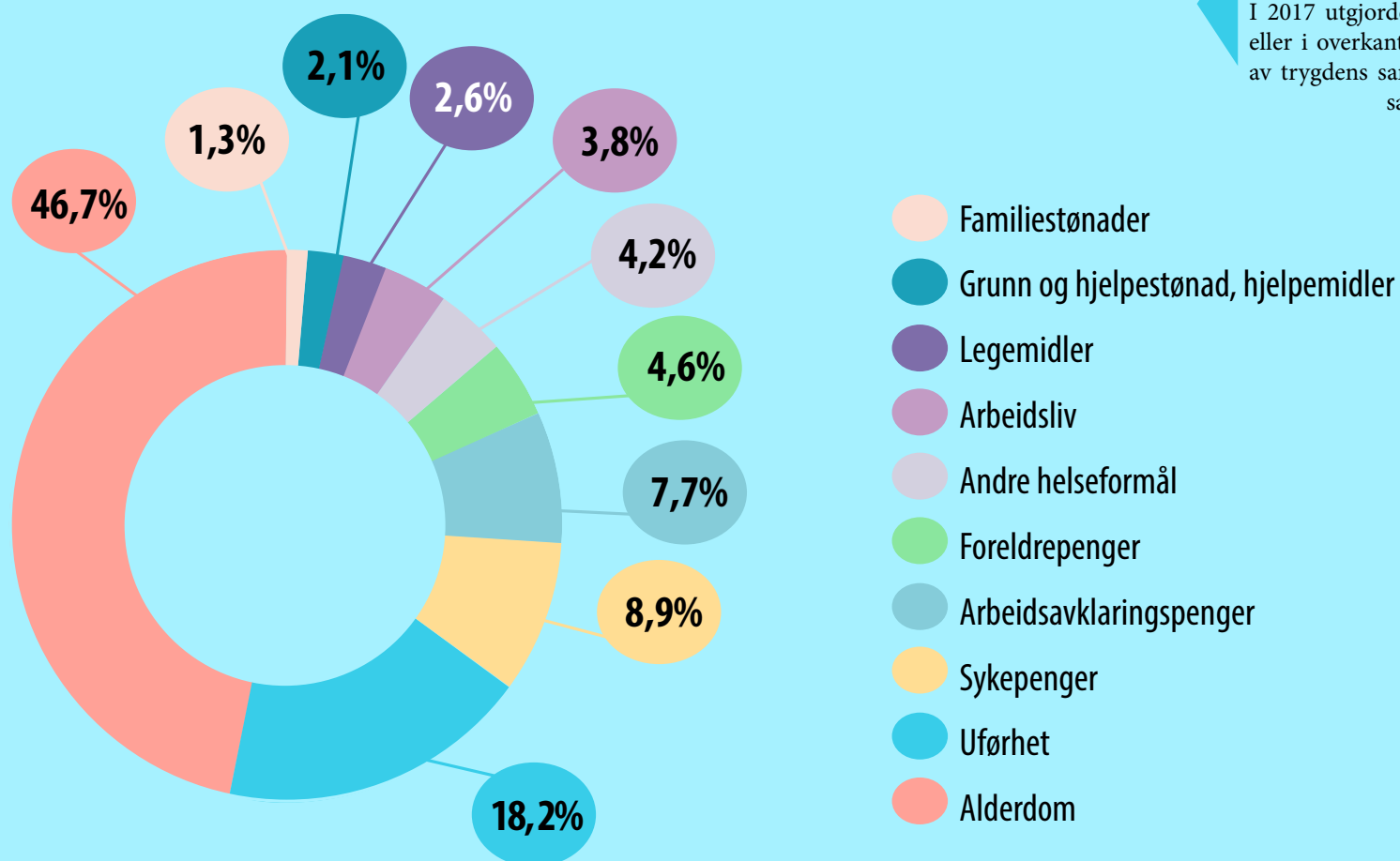

Kilde: SSB 2012

FOLKETRYGDENS UTGIFTER TIL ULIKE FORMÅL

Av folketrygdens samlede utgifter utgjør refusjon av legemidler en beskeden andel. I 2017 utgjorde legemidler ca. 3 prosent, eller i overkant av 11,8 milliarder kroner, av trygdens samlede utgifter. Dette er på samme nivå som tidligere år.

Kilde: Folketrygdens utgifter
Saldert budsjett 2017/Statsbudsjettet 2017

2.08

MVA PÅ LEGEMIDLER OG ANDRE VARER OG TJENESTER I EUROPA

Norge er ett av få land i Europa hvor det betales full merverdiavgift på reseptpliktige og reseptfrie legemidler.

Verken i Sverige eller Storbritannia betales mva for reseptpliktige legemidler. I de fleste andre europeiske land er det lavere mva på legemidler enn på andre varer og tjenester.

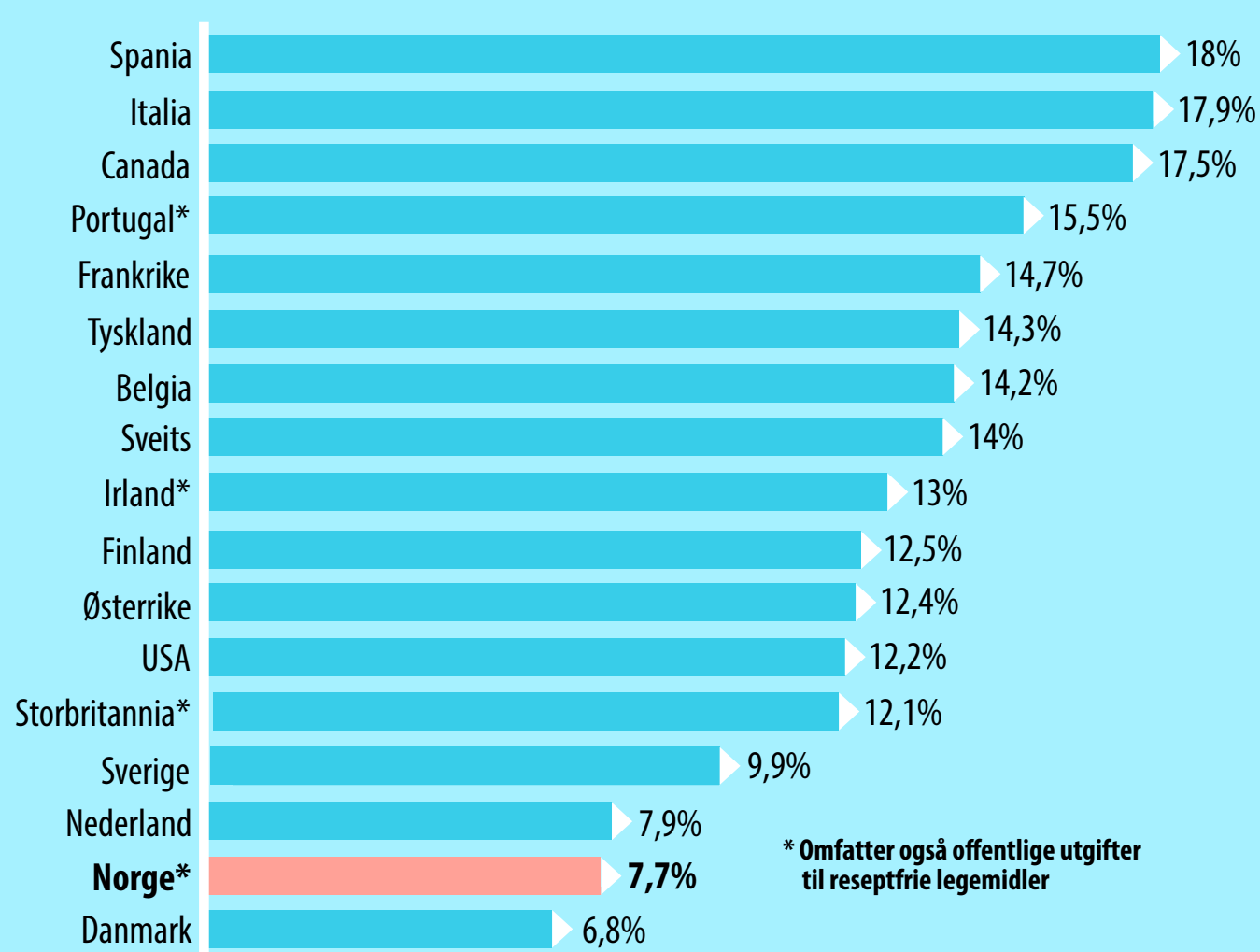
Land	Standard MVA %	MVA på legemidler %	
		Reseptpliktige	Reseptfrie
Norge	25,0	25,0	25,0
Danmark	25,0	25,0	25,0
Tyskland	19,0	19,0	19,0
Italia	22,0	10,0	10,0
Finland	24,0	10,0	10,0
Hellas	23,0	6,0	6,0
Belgia	21,0	6,0	6,0
Nederland	21,0	6,0	6,0
Portugal	23,0	6,0	6,0
Spania	21,0	4,0	4,0
Frankrike(1)	20,0	2,1	10,0
Sveits	8,0	2,5	2,5
Irland (2)	23,0	0,0 - 23,0	0,0 - 23,0
Østerrike	20,0	10,0	10,0
Sverige	25,0	0,0	25,0
Storbritannia	20,0	0,0	20,0

Kilde: EFPIA/EU
Data per 2017

(1) Frankrike: Refunderbare 2,1%, annet 10,0%

(2) Irland: Orale legemidler 0%, andre legemidler 23%

LEGEMIDDELUTGIFTER SOM ANDEL AV HELSEUTGIFTER I OECD

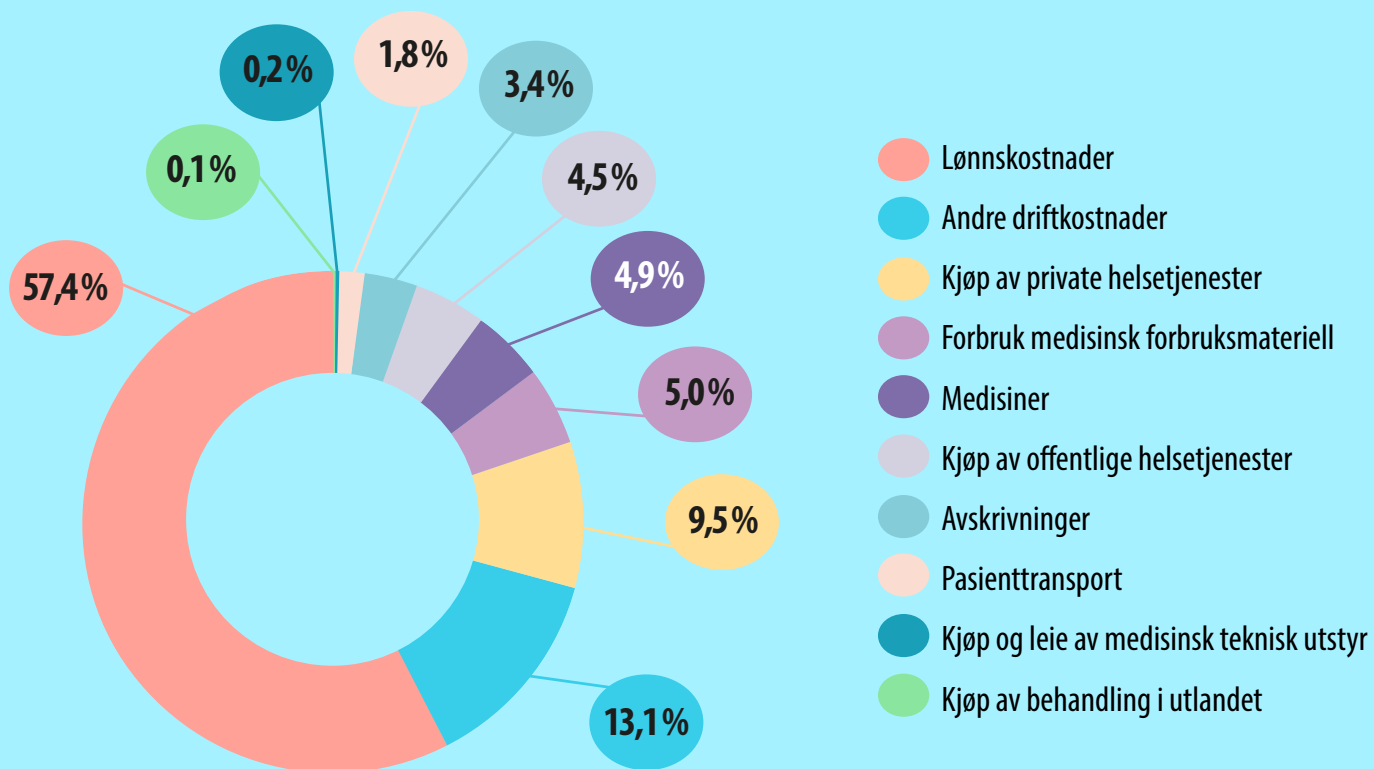
Legemiddelutgiftenes andel av helseutgiftene er lave i Norge sammenlignet med andre land.

* Omfatter også offentlige utgifter til reseptfrie legemidler

2.10

FORDELING AV DRIFTSKOSTNADER I SPESIALISTHELSETJENESTEN

Driftskostnadene til spesialisthelsetjenesten utgjorde i 2016 om lag 157 milliarder kroner. Lønnskostnadene, som er den største utgiftsposten, utgjorde drøyt 57 prosent av kostnadene. Legemidler utgjorde til sammenligning kun 4,9 prosent av driftskostnadene i spesialisthelsetjenesten.

Kilde: SSB
Tall fra 2016

Finansieringsansvaret for stadig flere legemidler overføres fra folketrygden til sykehusenes budsjetter. Samtidig ser vi at behovene for helsetjenester fortsetter å øke i takt med at vi blir stadig flere og at vi lever lenger. Med denne utviklingen vil presset på sykehusenes budsjetter bare øke. Det er derfor svært viktig at samfunns- og sykdomsutviklingen tas med i planleggingen av sykehusenes budsjetter i årene som kommer.

Karita Bekkemellem

Reseptfrie legemidler

Det omsettes reseptfrie legemidler for i overkant av 1,4 mrd kroner, målt i apotekenes innkjøpspris (AIP).

De reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet målt i definerte døgndoser (DDD) utgjorde 12,3 prosent i 2017. Reseptfrie legemidler utgjorde 9,2 prosent av den totale legemiddelomsetningen i 2017, målt i apotekenes utsalgspris (AUP), eller priser ut til forbruker. De siste årene har denne andelen ligget mellom 9 og 12 prosent av totalmarkedet.

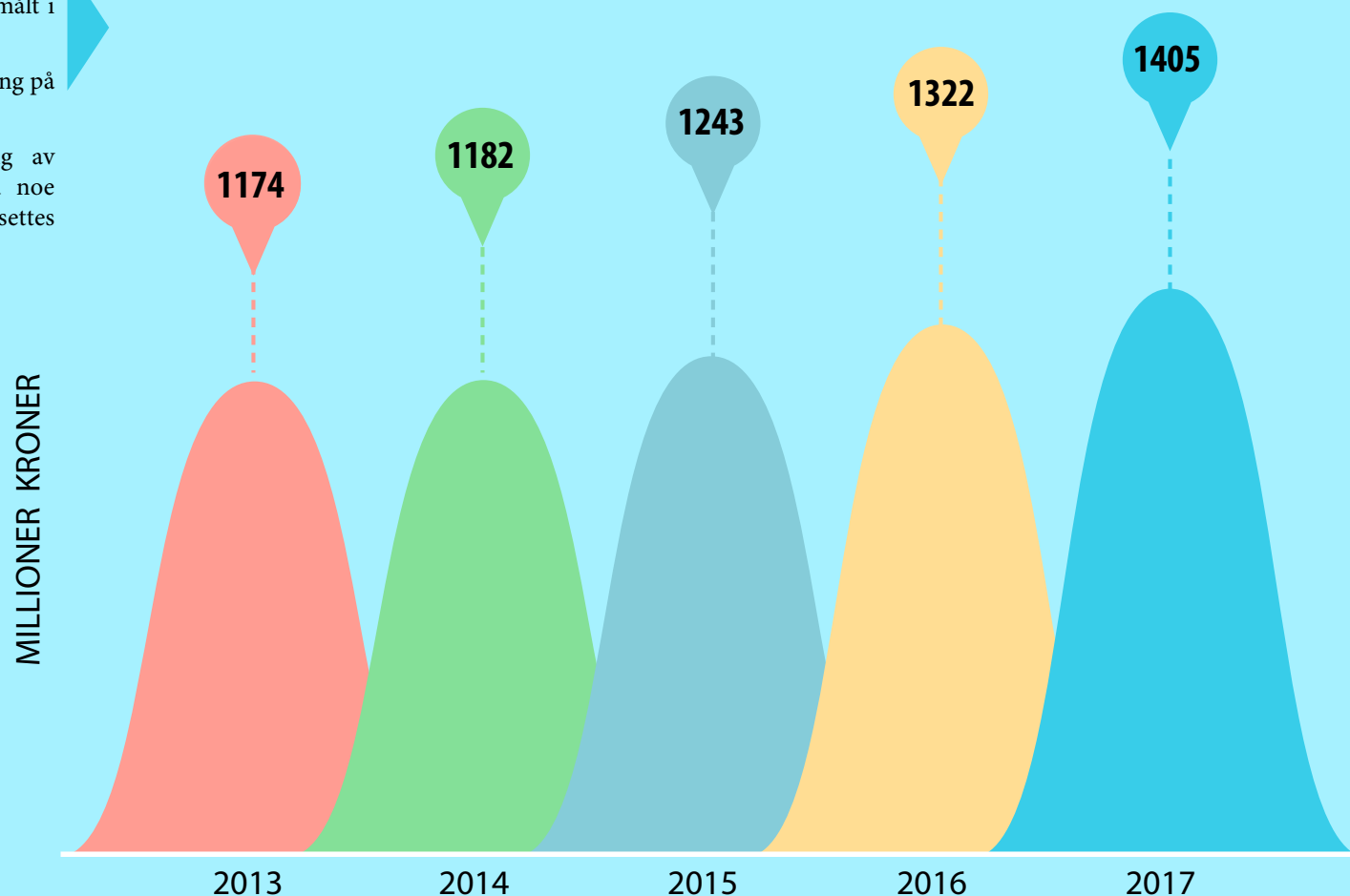
» 3.01

OMSETNINGEN AV RESEPTFRIE LEGEMIDLER

Det ble i 2017 omsatt reseptfrie legemidler for om lag 1,4 mrd. kroner, målt i apotekenes innkjøpspris (AIP).

Justert for inflasjon var dette en økning på 6,3 prosent fra 2016 til 2017.

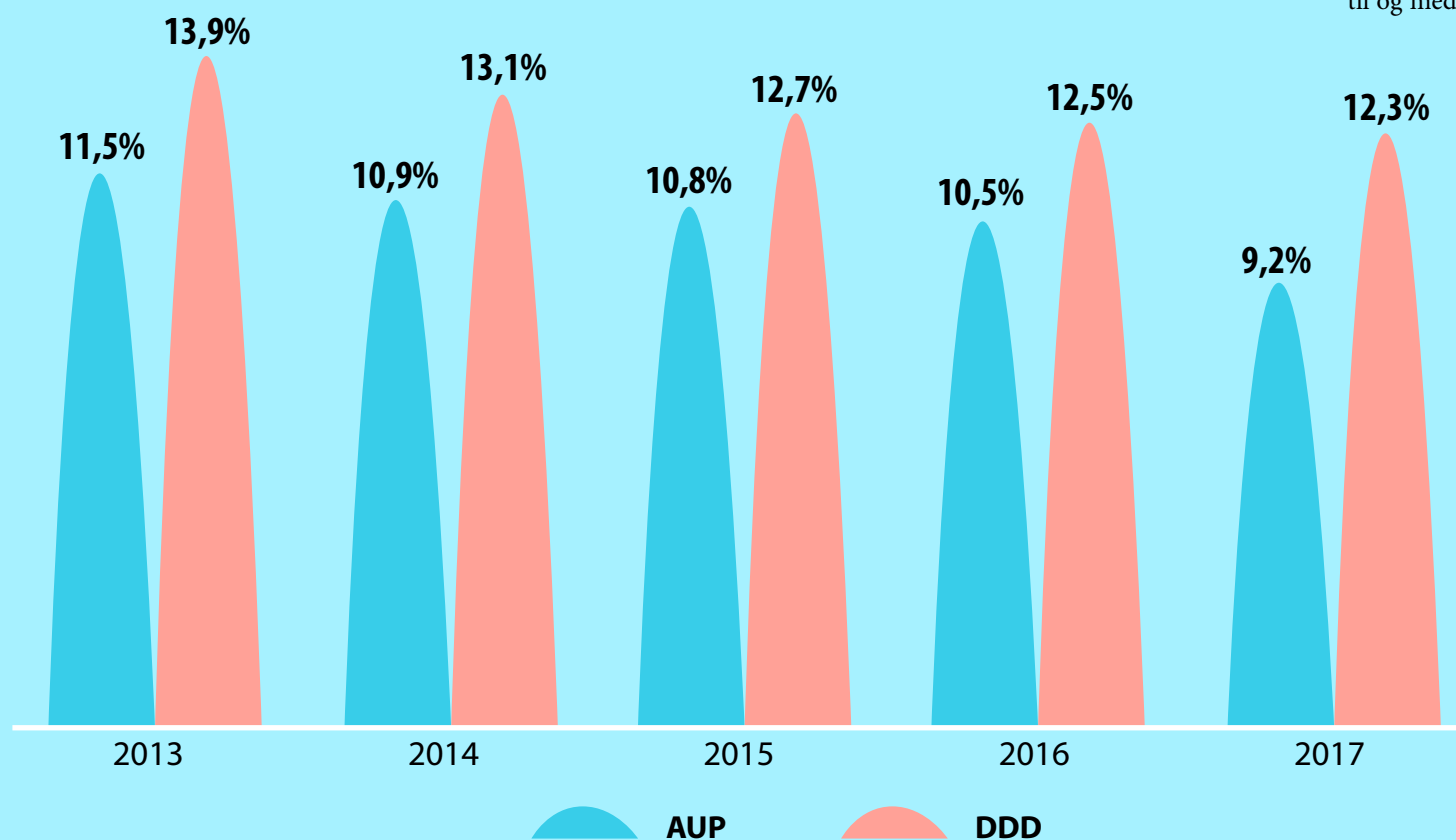
Statistikkgrunnlaget for omsetning av reseptfrie legemidler er imidlertid noe usikkert da data hentes inn og settes sammen fra flere ulike kilder.

RESEPTFRIE LEGEMIDLERS ANDEL AV TOTALMARKEDET MÅLT I OMSETNING OG VOLUM

Målt i volum, dvs. definerte døgndoser (DDD), har de reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet sunket jevnt fra 2004 og frem til og med 2017. Målt i AUP har omsetningen vært relativt stabil de siste årene.

3.03

DE 15 RESEPTFRIE LEGEMIDLENE MED HØYEST OMSETNING

Plassering 2017 (2016)	Legemiddel	Omsetning AIP 2017, mill. kr	Endring fra 2016	Eksempel på bruksområde
1 (1)	Otrivin	156	11,3 %	Tett nese
2 (2)	Nicorette	135	13,3 %	Røykeavvenning
3 (3)	Paracet	121	4,8 %	Smerter
4 (4)	Nicotinell	96	0,1 %	Røykeavvenning
5 (5)	Ibux	90	-1,8 %	Smerter
6 (8)	Canoderm	57	154,4 %	Tørr hud/atopisk eksem
7 (7)	Voltarol forte	28	26,7 %	Smerter
8 (6)	Canesten	21	-5,7 %	Soppinfeksjoner
9 (10)	Livostin	16	16,4 %	Allergi
10 (-)	Sedix	16	103,6 %	Søvnproblemer
11 (-)	Scheriproct	15	28,1 %	Hemoroider
12 (9)	Voltarol	14	-0,6 %	Smerter
13 (11)	Bisolvon	13	-3,7 %	Luftveislidelser
14 (13)	Viscotears	13	7,2 %	Nedsatt tåreproduksjon
15 (15)	Klyx	12	1,1 %	Forstoppelse

Tall fra 2017
Kilde: LMI/Farmastat

RESEPTFRIE LEGEMIDLERS OMSETNING FORDELT ETTER UTVALGTE TERAPIGRUPPER (ATC)

Den største gruppen er legemidler mot smerte og feber. Fra 2016 til 2017 var det størst vekst i legemidler for røykeavvenning.

	2017 mill. kr	Vekst 16-17
Smerte og feber	292,5	2,9 %
Mage/tarm	161,3	2,5 %
Røykeavvenning	236,9	7,9 %
Hud	94,1	3,2 %
Hoste og forkjølelse	223,7	7,0 %
Vitaminer og mineraler	46,2	-4,3 %
Allergi	48,5	7,0 %
Hormonpreparater	20,8	-4,4 %
Sum	1124,0	4,4 %
Totalt salg av reseptfrie legemidler	1404,8	8,2 %

Tall (AIP) fra 2017. Løpende priser
Kilde: LMI/Farmastat

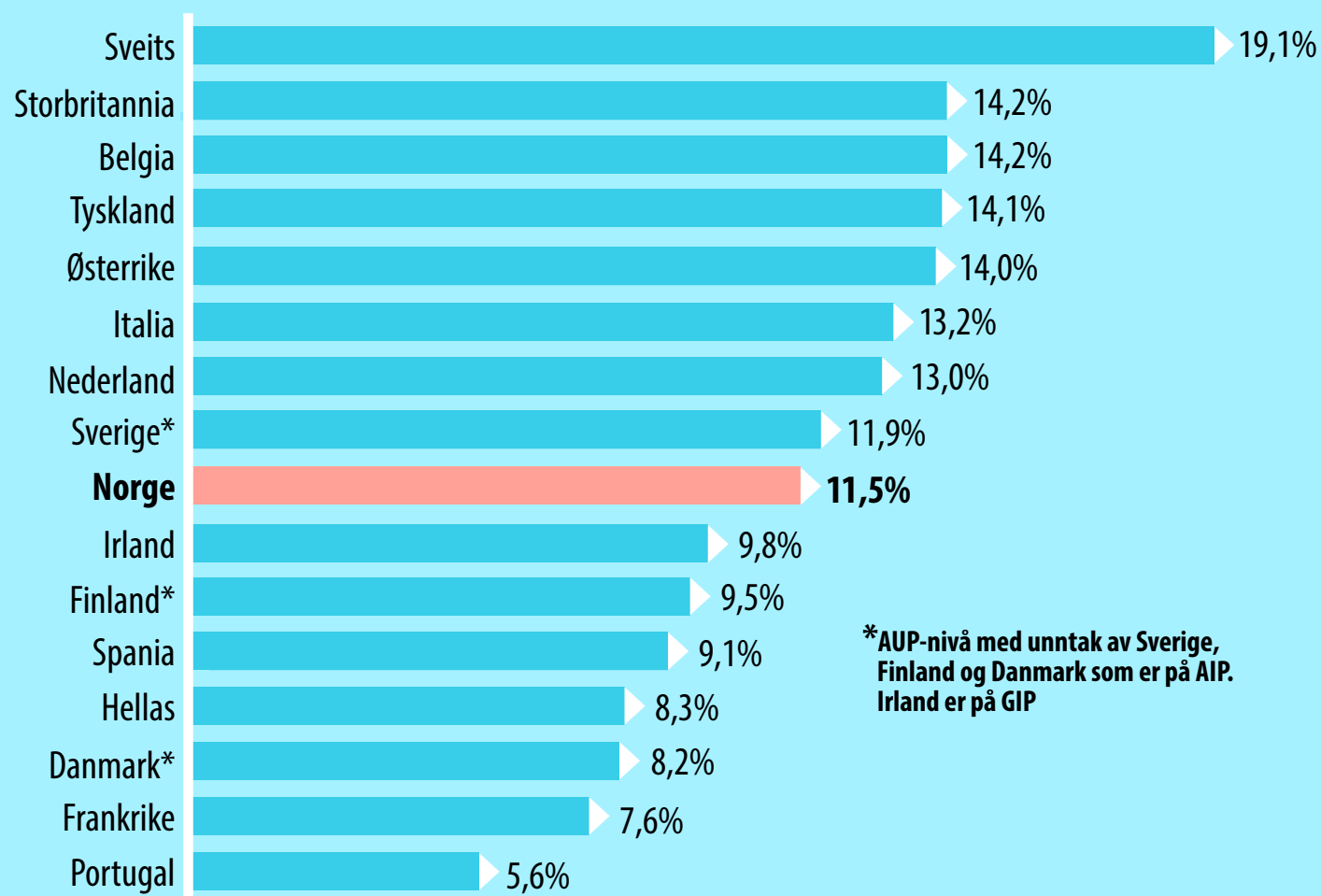
3.05

DE 10 STØRSTE LEGEMIDDELFIRMAENE INNEN RESEPTFRIE LEGEMIDLER

Plassering 2017 (2016)	Firma	Omsetning 2017, AIP mill. kr	Omsetningsvekst	Andel av totalmarkedet
1 (1)	GSK Consumer Health	332	6,8 %	23,6 %
2 (2)	Weifa AS	256	2,0 %	18,2 %
3 (3)	McNeil Consumer Healthcare / Johnson & Johnson	196	10,2 %	13,9 %
4 (4)	Takeda AS	95	-3,6 %	6,7 %
5 (-)	Perrigo	86	82,1 %	6,1 %
6 (6)	Meda A/S	41	5,5 %	2,9 %
7 (7)	Bayer AS	40	3,9 %	2,9 %
8 (9)	BGP Products AS	33	6,9 %	2,3 %
9 (8)	Actavis Norway AS	32	0,3 %	2,3 %
10 (-)	Santen Pharmaceutical	26	19,3 %	1,9 %

Tall (AIP) fra 2017. Løpende priser
Kilde: LMI/Farmastat

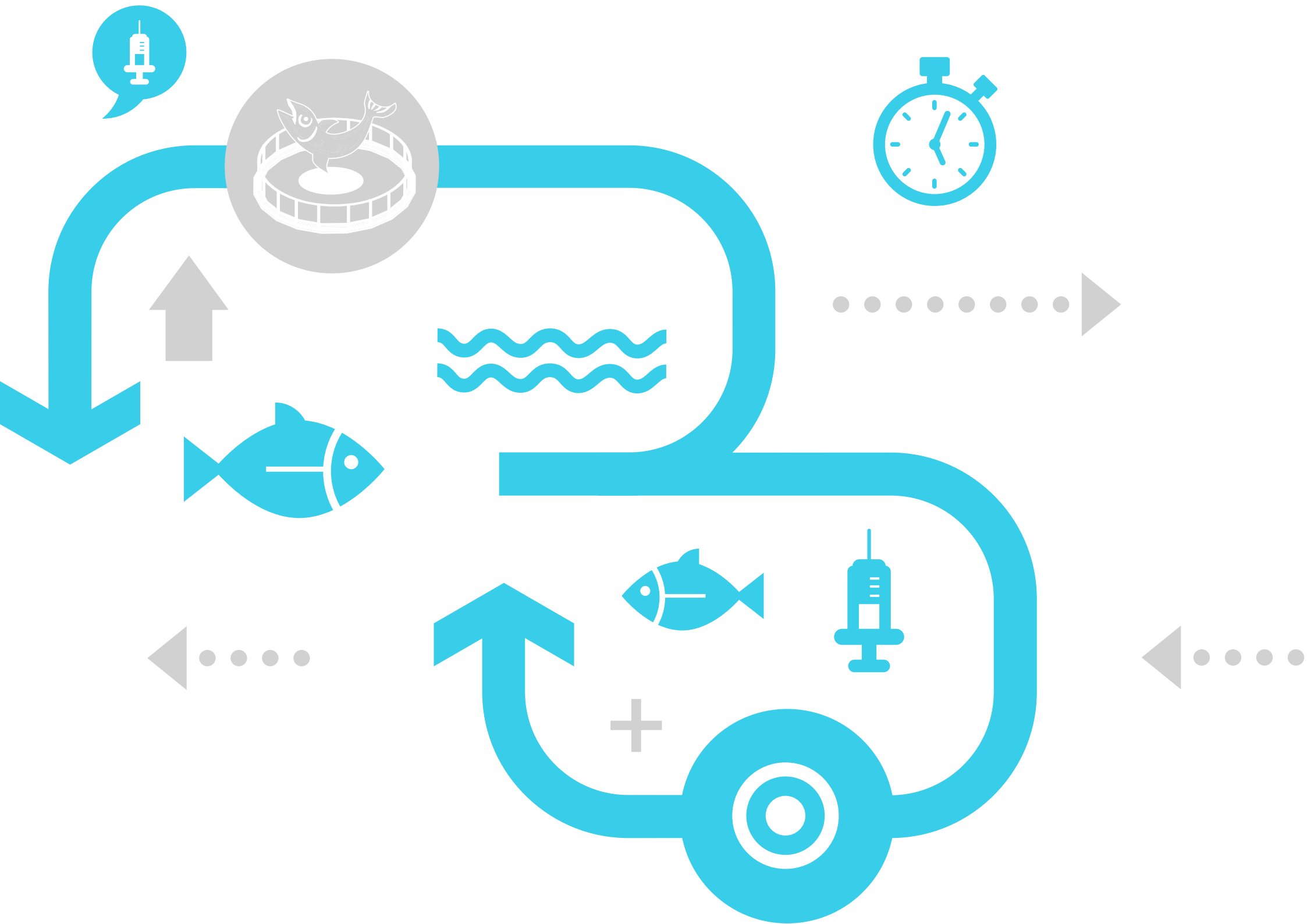
RESEPTFRIE LEGEMIDLERS ANDEL AV OMSETNINGEN (AUP) I ENKELTE LAND

De reseptfrie legemidlenes andel av totalmarkedet varierer fra land til land. Dette har sammenheng med hvilke legemidler som tilbys uten resept, tilgjengelighet i og utenom apotek, terapitradisjoner og refusjonsordninger.

Målt i utsalgspris fra apotek (AUP) ser vi at Norge med 11,5 prosent i 2012 lå omtrent midt på treet i europeisk sammenheng. Andelen, målt på AUP-nivå, er høyere enn andelen målt på AIP-nivå (apotekenes innkjøpspris).

*AUP-nivå med unntak av Sverige, Finland og Danmark som er på AIP. Irland er på GIP

Veterinærmedisinske legemidler

Legemidler til dyr representerer et relativt lite marked i Norge, sammenlignet med legemidler til mennesker. I 2017 ble det omsatt legemidler til dyr til en anslått verdi av 1,1 milliarder kroner (veiledende priser).

Legemidler til dyr dekkes ikke av det offentlige. Det er fri prissetting for legemidler til dyr, uavhengig av om de selges på resept eller er reseptfrie.

Det er fiskevaksiner som har høyest omsetning innen veterinærmedisin. Introduksjon av fiskevaksiner på 80-tallet førte til at bruken av antibiotika i oppdrettsnæringen ble kraftig redusert. I dag er det lite bruk av antibiotika til tross for høyere fiskeproduksjon.

Salget av vaksiner til laks og ørret var på 453 millioner doser i 2017. Det ble vaksinert 344 millioner laks og 21 millioner ørret.

Ett av LMIs medlemsfirmaer har forskning og produksjon i Norge, samt global eksport av fiskevaksiner.

4.01

DE 10 VETERINÆRLEGEMIDLENE TIL AKVAKULTUR MED HØYEST OMSETNING

#	Legemiddel	Omsetning 2017 mill kr	Bruksområde
1	Alphaject Micr 6 Vet	203	Fiskevaksine
2	Alpha Je Mi 1 Pd Vet	136,9	Fiskevaksine
3	Aquavac Pd7 Vet	106,9	Fiskevaksine
4	AQUI-S Vet	56,5	Bedøvelse
5	Pentium Forte Plus V	42,3	Fiskevaksine
6	Norvax Compact Pd Ve	32,1	Fiskevaksine
7	Benzoak Vet	30,1	Bedøvelse
8	Finquel Vet	19,2	Bedøvelse
9	Alpha Max vet.	17,2	Behandling av lakselus
10	Alpha Dip Erm Salar	13,7	Fiskevaksine

Tallene i tabellen viser omsetning målt etter veiledende utsalgspriser til sluttbruker. Eventuelle rabatter er ikke trukket fra. Tallene inkluderer ikke fôrbaserte legemidler mot lakselus, endoparasittmidler eller antibakterielle midler.

Kilde: LMI/Farmastat

DE 10 VETERINÆRLEGEMIDLENE TIL VARMBLODIGE DYR MED HØYEST OMSETNING

#	Legemiddel	Omsetning 2017 AIP mill kr	Bruksområde	Dyregruppe
1	Bravecto Vet	24,5	Parasittsykdom	Selskapsdyr
2	Paracox-5 Vet	15,4	Vaksine	Kylling
3	Metacam Vet	15,3	Smertebehandling	Både selskapsdyr og produksjonsdyr
4	Nobivac DHPPI Vet	12,5	Vaksine	Selskapsdyr
5	Baycox Sheep Vet	10,4	Parasittsykdom	Lam
6	Milbemax Vet	10,2	Behandling av innvollssorm	Selskapsdyr
7	Onsior Vet	9,0	Smertebehandling	Selskapsdyr
8	Apoquel Vet	8,9	Mot kløe	Hund
9	Panacur Vet	8,9	Behandling av innvollssorm	Både selskapsdyr og produksjonsdyr
10	Penovet Vet	8,8	Bakterielle infeksjoner	Både selskapsdyr og produksjonsdyr

Tallene i tabellen viser omsetning målt etter veiledende utsalgspriser til sluttbruker. Eventuelle rabatter er ikke trukket fra.

Kilde: LMI/Farmastat

4.03

DE STØRSTE FIRMAENE INNEN AKVAKULTUR

#	Firma	Omsetning 2017, mill. kr
1	Pharmaq	405
2	MSD AH	256
3	Scan Aqua	76
4	Elanco Animal Health	75

Tallene målt i veiledende utsalgspris til kunde
Kilde: LMI/Farmastat

4.04

DE STØRSTE FIRMAENE INNEN ØVRIG VETERINÆRMEDISIN

#	Firma	Omsetning 2017, mill. kr
1	MSD Animal Health	114,8
2	Orion Pharma	65,0
3	Boehringer Ingelheim Vetmedica	34,9
4	Bayer	33,5
5	Merial	32,7
6	Elanco Animal Health	32,5
7	Dechra	15,1
8	VIRBAC	10,7
9	Scanvet	9,4
10	Vetpharma	7,5

Tallene målt i veiledende utsalgspris til kunde
Kilde: LMI/Farmastat

OLJEBASERTE VAKSINER TIL LAKS OG ØRRET 2017

	Antall doser
1 sykdom (PD)	87 600 000
2 sykdommer	5 340 000
4 sykdommer	8 405 000
5 sykdommer	296 375 000
6 sykdommer	54 965 000
Totalt	452 685 000
Antall laks vaksinert	343 935 000
Antall ørret vaksinert	21 150 000

Det har fra 2016 til 2017 vært et betydelig skifte fra 7-komponent PD-vaksine til monovalent vaksine mot PD.

DEFINISJONER

1 sykdom (PD vaksine) = vaksine mot pancreas disease. Fisken må i tillegg vaksineres med annen vaksine for beskyttelse mot andre patogener

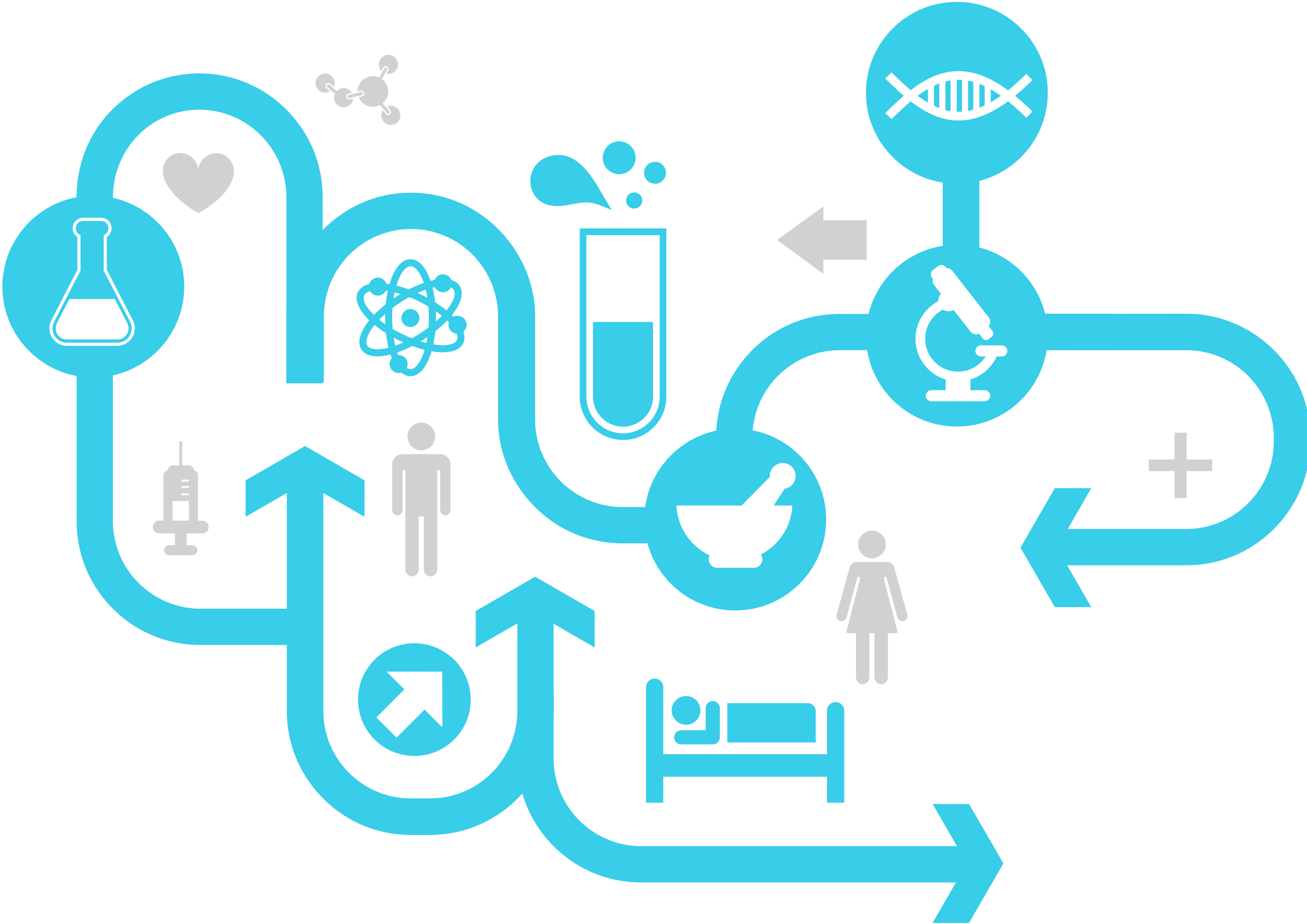
2 sykdommer = furunkulose og vibriose

4 sykdommer = furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose og vintersår

5 sykdommer = furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose, vintersår og IPN eller furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose, vintersår og flavobakteriose

6 sykdommer = furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose, vintersår, IPN og ILA eller furunkulose, vibriose, kaldvannsvibriose, vintersår, IPN og PD

Kilde: LMI/PHARMAQ Statistikk

Forskning, utvikling og produksjon i legemiddelindustrien i Norge

Alle nye legemidler som introduseres på det norske markedet er et resultat av en langvarig og kostbar forsknings- og utviklingsaktivitet. Når et produkt når markedet, har det i gjennomsnitt vært under utprøving i 12 år fra den aktive substansen først ble oppdaget. Dette er nødvendig for å sikre at man har tilstrekkelig kunnskap om legemiddelets sikkerhet og effekt, og for å tilfredsstille alle regulatoriske krav som stilles til legemidler for mennesker.

Bare et fåtall av alle substanser kommer gjennom hele utviklingsløpet, og i snitt koster det derfor mellom 8 og 12 milliarder norske kroner å få et legemiddel på markedet. De kliniske studiene er omfattende. Pasienter og helsepersonell fra mange land må derfor delta for å framskaffe nødvendig kunnskap om det nye legemiddelet.

To tredjedeler av legemiddelfirmaene som er etablert i Norge er utenlandske. De importerer, leverer og følger opp sine legemidler i Norge. Legemiddelindustrien bidrar betydelig til forskning innen medisin og helse i Norge.

I følge LMIs FoU-undersøkelse brukte medlemsfirmaene i overkant av 1 milliarder kroner til forskning og utvikling i 2016. I underkant av 500 av de ansatte i LMIs medlemsbedrifter er sysselsatt innen forskning og utvikling.

I 2016 hadde 11 bedrifter produksjon av legemidler i Norge. Disse sysselsetter i overkant av 2 350 personer.

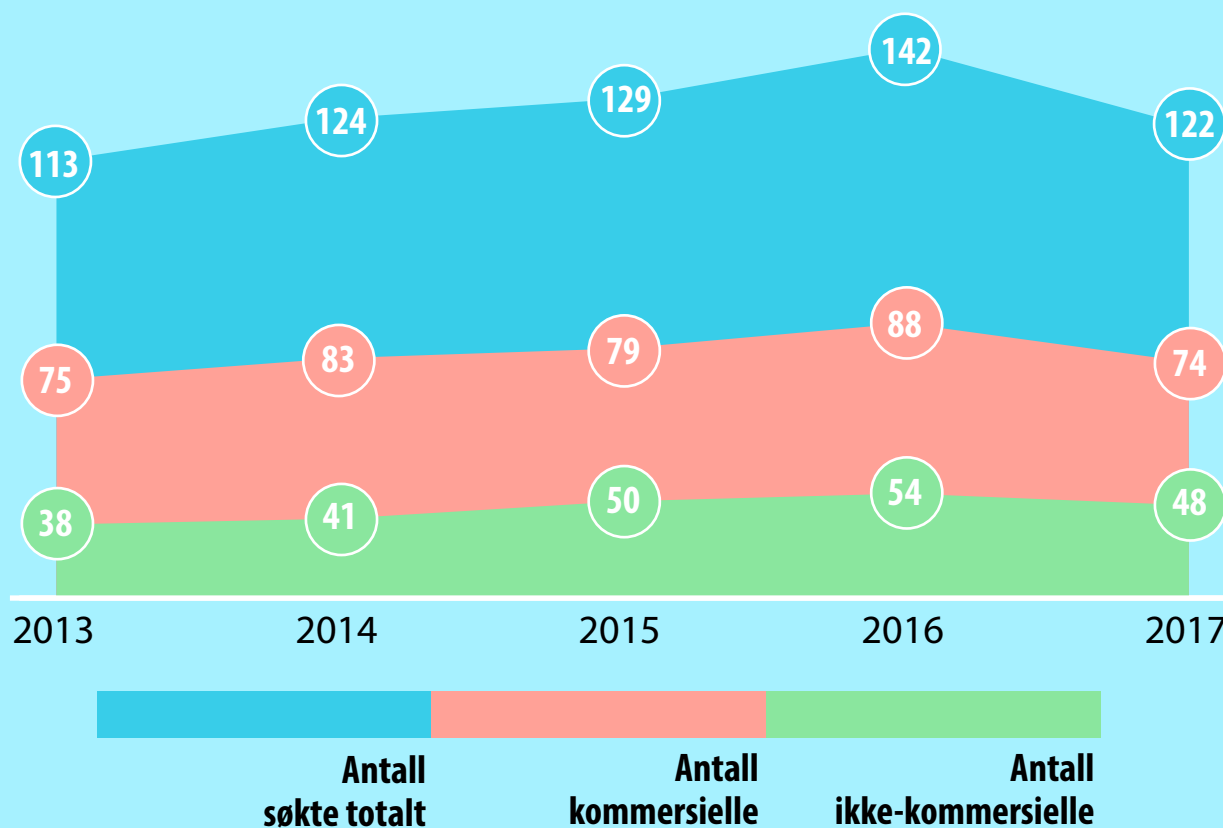
Direkteimportørene og de norske produsentene bidrar med nødvendig opplæring og etterutdanning av leger og annet helsepersonell.

5.01

TOTALT ANTALL MELDTE KLINISKE STUDIER TIL LEGEMIDDELVERKET

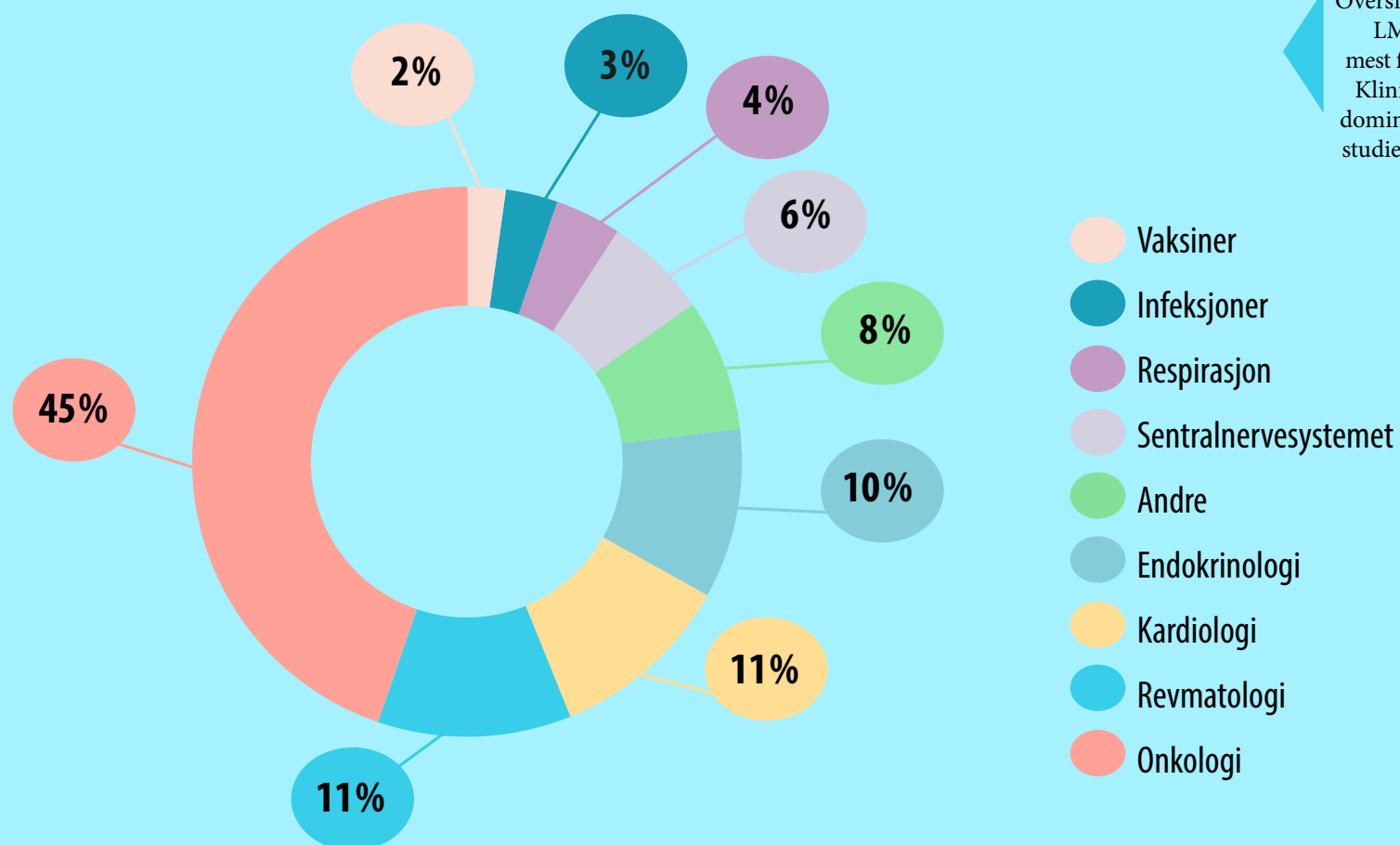
Figuren angir antall kliniske studier som er meldt til Statens legemiddelverk. I tillegg viser den at over halvparten av studiene som meldes til Statens legemiddelverk kommer fra industrielle aktører. Det har vært en nedgang i antall meldte studier over flere år, men denne nedgangen ser ut til å stabilisere seg.

ANTALL SØKTE KLINISKE STUDIER

INVESTERING I FoU PÅ ULIKE TERAPIOMRÅDER I NORGE

Oversikten viser hvilke terapiområder LMIs medlemsbedrifter investerer mest forsknings- og utviklingsmidler i. Kliniske studier innen kreftområdet dominerer, og utgjør over 40% av alle studiene som ble gjennomført i 2016.

Tall fra 2016
Kilde: LMIs FoU-undersøkelse

INDUSTRIELL LEGEMIDDELPRODUKSJON I NORGE

Det er i dag elleve selskaper som har farmasøytisk produksjon av legemidler med markedsføringstillatelse (virkestoff eller ferdig produkt) i Norge.

Blant produksjonsselskapene har GE Healthcare flest ansatte (Oslo og Lindesnes). Deretter følger Fresenius Kabi (Halden), Takeda (Asker), Pharmaq (Overhalla), ThermoFisher (Lillestrøm), Vistin Pharma (Kragerø), Curida (Elverum), Pronova BioPharma (Sandefjord), Sanivo Pharma (Oslo), Syklotronsenteret (Oslo), Linde Healthcare og Yara Praxair.

I tillegg produserer Institutt for Energiteknikk radioaktive legemidler for Bayer og Nordic Nanovector. Catapult Lifescience tilbyr pilotproduksjon for selskaper i tidlig fase.

Totalt sysselsetter disse produksjonsbedriftene mer enn 2 350 personer.

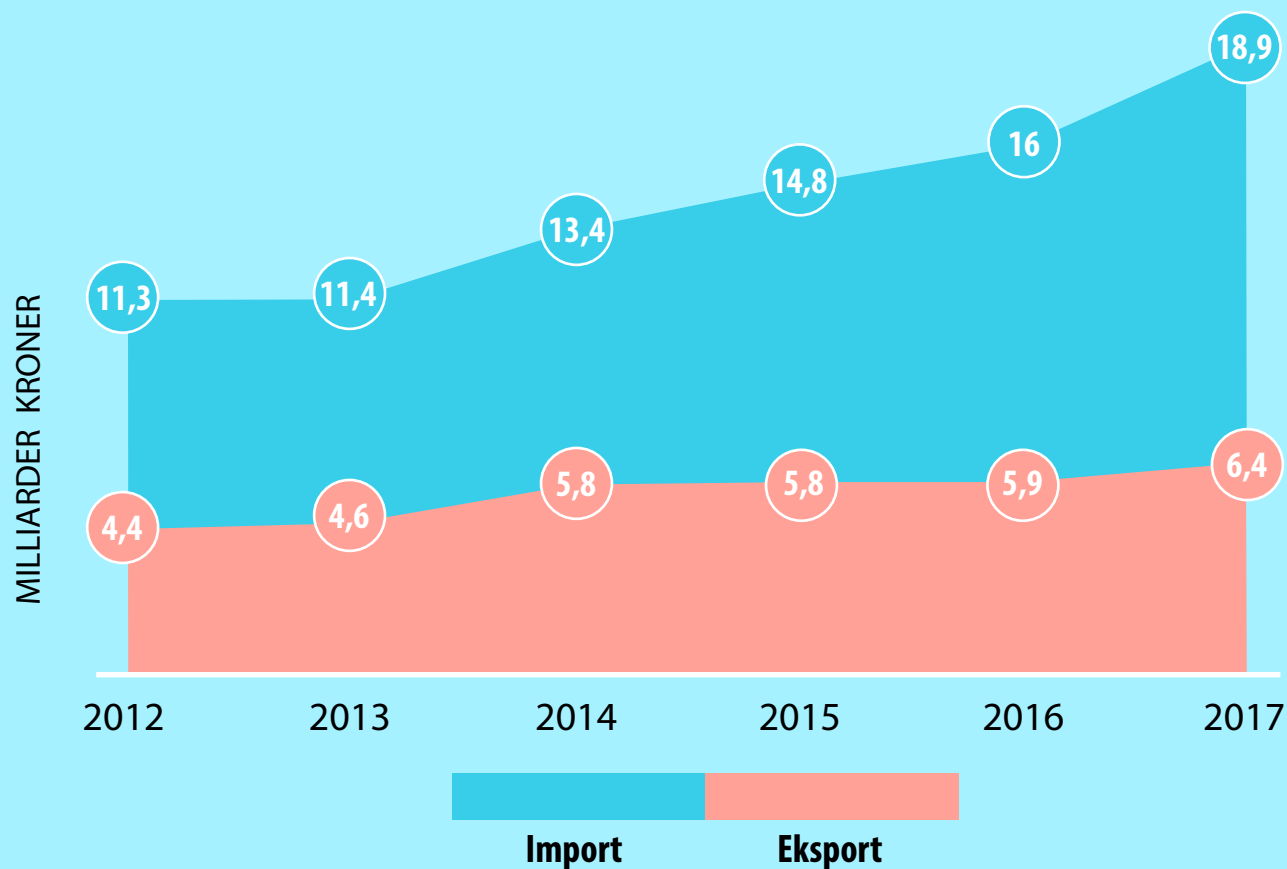

NORGES IMPORT OG EKSPORT AV LEGEMIDLER

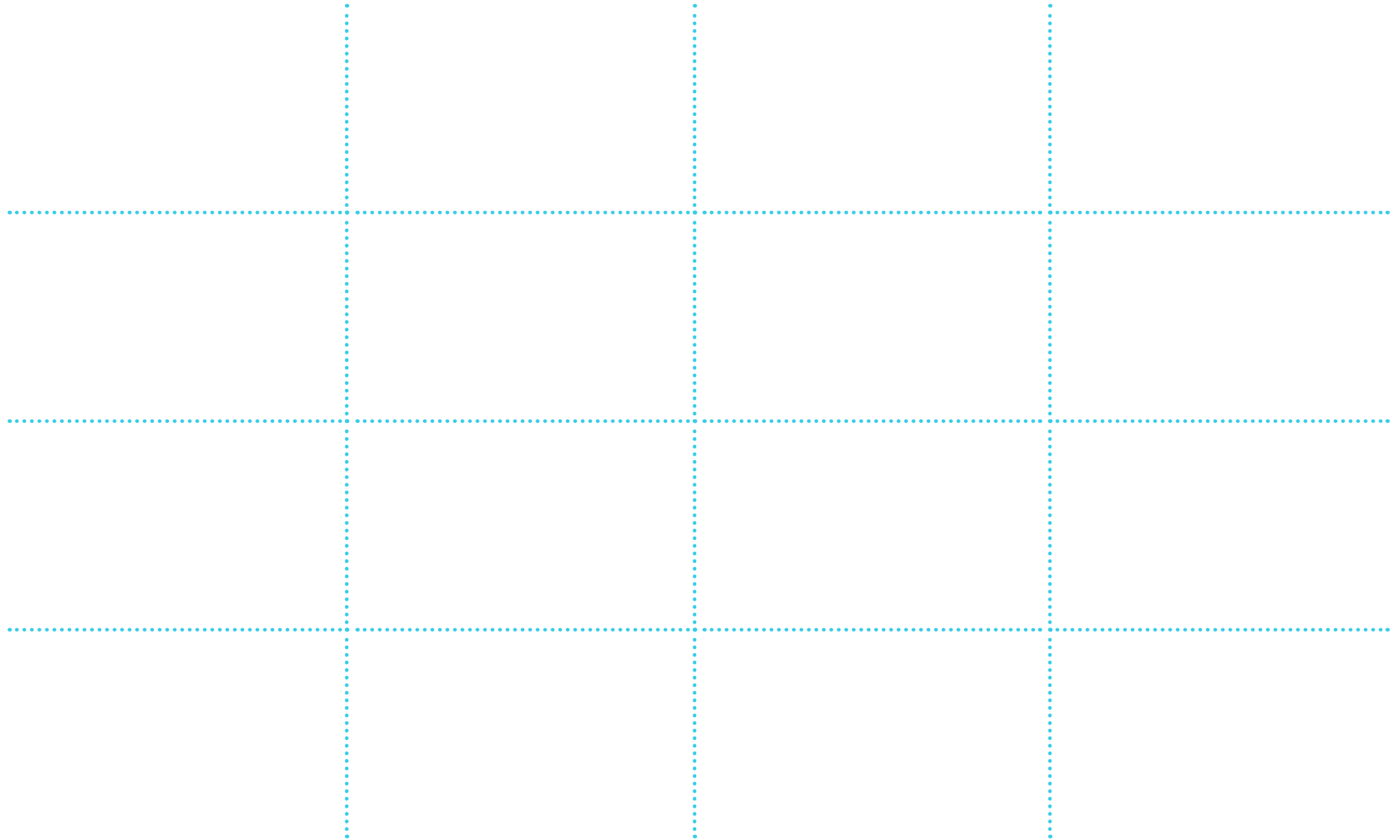
GE Healthcare er det legemiddelfirmaet i Norge som eksporterer til absolutt flest land (ca. 130). Norge importerer imidlertid langt mer legemidler enn vi eksporterer.

I 2017 utgjorde importen nesten 19 mrd. kroner og eksporten 6,4 mrd. kroner.

Tallene er oppgitt i nominelle kroner.

LMIs medlemmer

LMIs medlemmer

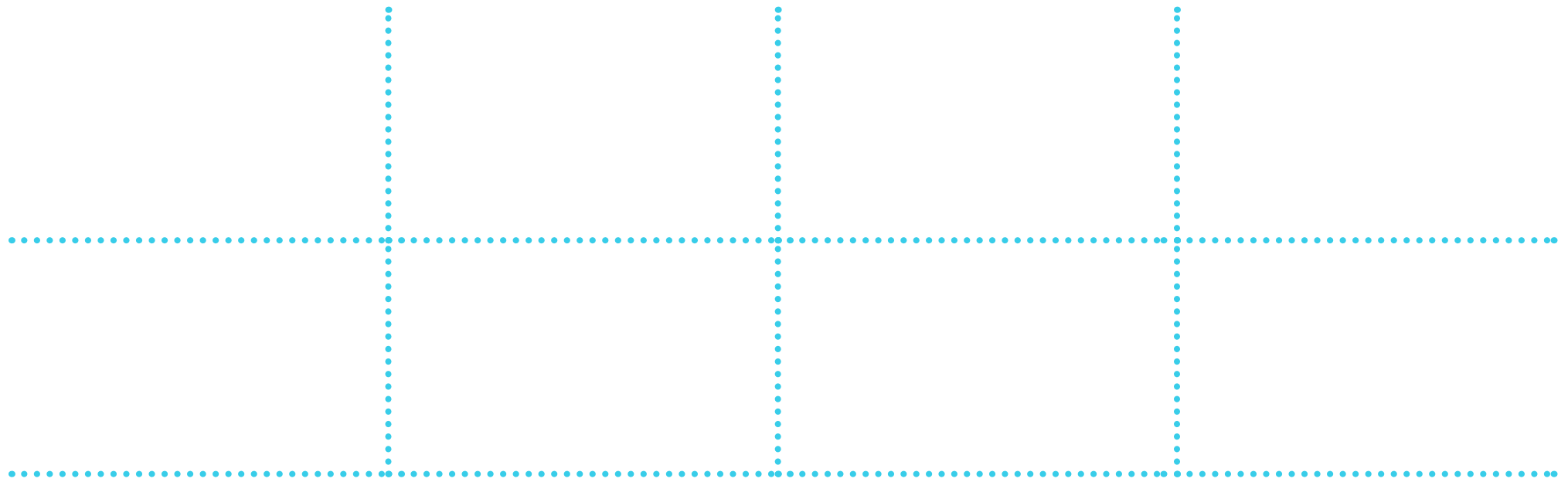
**KARO
PHARMA**

LMIs medlemmer

LMIs medlemmer

Utarbeidet av
Legemiddelindustrien (LMI)
Essendrops gate 3
Postboks 5094 Majorstuen
0301 Oslo

LMI
LEGEMIDDELINDUSTRIEN

Medisinske fremskritt for bedre helse